

Tuusniemen Joulu 2003

Sisällysluettelo

Lukijalle.....	2
Valto Holopainen	
Jouluiilo.....	3
Pertti Lamppu	
Tapahtumarikas vuosi 2003	3
Ritva Puurunen	
Hiljaisuus	4
Aika Tuusniemellä on kulunut nopeasti.....	5
Jussi Teittinen	
Kesän muistoilla talveen	6
Eino Räsänen	
Tuusniemen Kotiseutuyhdistys	
40-vuotishistoriikki	7
Tuusniemen Miestenkerho 50 vuotta	10
Lauri Happonen	
Jouluterveiset Espoosta	11
Lauri Happonen	
Tuusniemen suurimmat tilat	12
Sauna ja suomalainen	13
Onni Ryytänen	
Metsän pienimmät	14
Pekka Tenhunen	
"Miten työ siellä mualla oikein suatke kaiken ajan kulumaan?" – maallimuuttajien ajatuksia ensimmäisen vuoden elämyksistä	15
Timo Piirainen ja Eija Paldanius	
"Kirppusirkusta Suojaharjulla"	16
Eino Juutilainen	
Joululaumistelu kirkossa.....	17
Otto Juutilainen	
Toiminnan saralta –	
Tuusniemen Sotainvalidit ry.....	18
Juhani Mustonen	
Pietta Pasatar	19
Liisa Lyytikäinen	
Pahkalahden Martta	20
Sanni Koponen	
Matka seimelle.....	21
Sanni Koponen	
Kotiseutuni Kosula joulumietteisä	21
Mauno Heiskanen	
Jouluaatto vääränä päivänä – ja muuta sota-aikana sattunutta	22
Tuulikki Metsälä	
Anttilan Simo, enoni herastuomari	23
Irja Huttunen	
Tuusniemeläisiä savusaunoja	24
Valto Holopainen	
Sattumija kouluajoilta.....	26
Auli Räsänen	
Oliko Eino niskottelija?	27
Antti Pitkänen	
Joulumatka	28
Tapio Räsänen	
Sota-ajan koulumuisto.....	29
Marjatta Taskinen, os Lempinen	
Tähti	29
Marjut Marjamaa	
Uuvvispelto	30
Hannu Holopainen	
Tapani Kuusela, kunnansihteeri	31
Anna-Liisa Happonen	
Sotamies Otto Lempinen 20.5.1903 – 25.5.1950.....	32
Anna-Liisa	
Muutokset vuosien saatossa	34
Urho Holopainen	
Ei pähteitä, kiitti!	36
Valkoinen koira.....	37
"Leijonaperheet"	38
Jouluterveiset	39
Ilmoitukset	40

TUUSNIEMEN JOULU

KANSI: Mauno Heiskanen

PÄÄTOIMITTAJA:

Valto Holopainen

TOIMITUSKUNTA:

Anna-Liisa Happonen

Liisa Rissanen

Onni Ryytänen

Ritva Puurunen

ILMOITUKSET:

Pentti Auvinen

Pekka Karvonen

Kari Puustinen

Teuvo Voutilainen

Ahti Varis

JULKAISIJAT:

Tuusniemen Lions Club

Tuusniemen kotiseutuyhdistys

PAINOPAikka:

Kuopion Liikekirjapaino Oy

Kiitos

Tuusniemen kotiseutuyhdistys ja Tuusniemen Lions Club kiittävät tämän lehden tukijoita, ilmoittajia, kirjoittajia, kuvittajia ja kaikkia lehden tekoon osallistuneita ja ennen kaikkea lukijoita.

Tuusniemen Joulu on julkaistu ainoastaan teidän tuellanne.

Lehden teosta mahdollisesti kertyneet varat tullaan käyttämään kotiseututyön ja nuorison hyvien harrastusten tukemiseen.

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA**

Terveisin

Lukijalle

Vuosi 2003 on ollut Euroopan vammaisten vuosi. Kaikkialla yhteisön alueella ja maissa on järjestetty runsaasti vammaisten tapahtumia. Vammaisten asiaa esittelevä bussi lähti Italiasta, kiersi kaikki maat ja kävi myös Suomessa. Lähtölaukauksen tapahtumille antoi tasavalan presidentti 13.1. Finlandia-talossa. Hän aloitti puheensa näin: "Niin meillä Suomessa, muissa jäsenmaissa kuin maailmassa kaiken kaikkiaan vammaisuus on nähty lääketieteellisenä kysymyksenä tai usein myös sosiaalisena ongelmana, mutta harvoin ihmisoikeuskysymyksenä."

Tästä päästään varsinaiseen aiheeseen eli syrjintään. Syrjitäänkö meitä? Tunneemmeko itsemme syrjityksi? Myös me jotka katsomme olevamme ns. normaaleita, ilman näkyvää vammaa tai elämää haittaavaa sairautta. Perustuslaissa on syrjintäkielto ja rikoslaki antaa turvaa. Käytännön elämässä asian toteennäyttäminen on vaikeaa. Kiireisessä, nopearytmisessä arkielämässä tahtoo jäädä "mummot jalkoihin". Pyörätuolin ja rollaattorin käyttäjä ei ole kovin muodikas, kepin käyttäjä sen sijaan voi vielä olla, jopa seksikäs.

Syrjintää on paljon aivan tavallisten ihmisten kesken, aina sitä ei edes koeta syrjinnäksi. Nuoret syrjivät vanhempia ihmisiä, vanhemmat ihmiset kauhistelevat nuorten tapoja ja syrjivät heitä, työpaikoilla syrjitään alaisia. Myös esimiehiä voidaan syrjiä. Naiset syrjivät miehiä ja miehet naisia. Voidaan koota erilaisia kuppikuntia, tunnetaan yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja sitten syrjitään kaikkia muita. Sisarukset voiva syrjiä toisiaan.

Eläkkeelle jäävä ihminen tuntee tulevansa syrjityksi. Työpaikan asiat eivät kuulu enää eläkeläiselle. Eläkeläiset taas pitävät uusia eläkeläisiä kummajaisina. Tuore eläkeläinen joutuu syrjään. Monet eläkeläiset sanovat että heitä ei enää pidetä täysjärkisinä. Omakohtaisia kokemuksiaikin tästä on kertynyt roppakaupalla.

Eläkkeelle jääneelle aletaan sössöttää niin kuin vammaiselle esim. tähän tapaan: "No mitenäs se oloneuvoksen aika nyt kuluu? On ne sinulla nyt helpot päivät. On se sinullekin hyvä, kun on lämmintä ja aurinko paistaa. On se sinullakin hyvä, kun tuossa kunnossa voit nauttia eläkepäivistä. Sinulla se on nyt hirvuihin kiire." Se on kumma kun siihen sössöttämiseen ja lässyttämiseen osallistuvat jotkut eläkeläisetkin. Parhaaksi vielä katsotaan sanoa asiat kovalla äänellä ja mahdollisimman selvästi, että tämä vajaakuntoinen kuulee ja ymmärtää.

Hyvä lukija, Tuusniemen Joulu on jälleen kädessäsi. Toivotan miellyttäviä lukuhetkiä ja kiitän kaikkia lehden tekoon osallistuneita. Odotamme jo juttuja seuraavaan lehteen.

Vammaisten vuoden teemaa liittyy vitsi, jonka esitti eräs valtakunnallinen vaikuttaja vammaisten vuoden tapahtumassa. "Hullu meni psykiatrin vastaanotolle. Puhui puoli tuntia yhteen pätäkään, kun psykiatri yritti sanoa jotakin. Hullu sanoi: Ole sinä hiljaa sinulla on vaitiolovelvollisuus".

Sitten perinteellinen ruokaohje: Kalaruuathan on syksyllä muodikkaita. Sillilaatikko: Kuten silakkalaatikko, mutta sillistä. Paistettu Kuore: Valmistus kuten paistettu silakka. Uuniturska: Valmistus kuten uunikala. P.Lindblad, Keittiömestarin Reseptikirja v. 1965

Lukuhetkiä, ilman syrjintää Jouluna 2003

Valto Holopainen

Jouluiilo

"Minä ilmoitan teille ilosanoman, suuren ilon koko kansalle". (Luuk.2:10)

Joulusta on sanottu, että se on lasten juhla. Lapset odottavat joulua malttamattomana ja kokevat aidosti sen tapahtumat: sanoman Jeesuksen syntymästä, lahjojen saamisen ja antamisen ilon sekä iloisen ja turvallisen yhdessäolon perheen keskellä.

Vanhempien on vaikeampi virittäytyä joulun tunnelmaan. Juhlavalmistelut tuovat kiirettä. Jouluna nuoret voivat muistella haikeina lapsuuden onnellisia jouluja. Myös ikääntyneet vanhemmat saattavat valittaa, ettei joulu tunnu enää entiseltä, kun lapset ovat kasvaneet isoiksi.

Herran enkeli ilmoitti keskellä yötä Betlehemin ulkopuolella lammasmaailmaansa vartioiville paimenille ilosanoman juuri syntyneestä maailman vapahtajasta, joka oli Kristus, Herra. Jeesuksen maailmaan tulo synnytti ilon myös monissa muissa Raamatun ihmisissä. Mikä oli yhteistä heille? He kaikki luottivat jumalan lupauksiin ja iloitsivat siitä, että heille on syntynyt Vapahtaja. Ilman Jeesuksen syntymää ja sovintotyötä he olisivat jääneet synteihinsä. Tänäkin aikana, kaksituhatta vuotta myöhemmin, Jumalaan uskovat ihmiset iloitsevat vapahtajastaan, mutta kokevat myös murhetta ja epäilyksiä.

Oikeaan jouluun kuuluu ennen muuta Vapahtajan tuoma uusi toivo Jumalan lapseksi pääsemisestä. Jospa opimme psalminkirjoittajan tavoin rukoilemaan: "Anna minulle jälleen pelastuksen riemu ja suo minun iloiten sinua seurata" (Ps. 51:14). Ja uskon niin, että Taivaallinen Isämme kuulee tällaisen rukouksen. Sen riemun äärellä saadaan ilolla ammentaa elämän vettä pelastuksen lähteestä. Mutta epäusko estää monia ihmisiä nytkin iloitsemasta Vapahtajan syntymisestä. Enkelin sanoma on tarkoitettu kaikelle kansalle, sinullekin, joka et vielä ole ottanut häntä vastaan henkilökohtaisesti. Uskomalla syntien anteeksiantamukseen saat sydämeesi aidon jouluiilon.

Kaikki Jumalan lapset saavat tänäkin jouluna yhtyä lasten ja paimenten iloon. Meille on syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra. Tämä ilo on sanomattoman suuri ja se kestää iankaikkisesti. Se alkaa täällä ajassa ja jatkuu loppumattomana taivaan kodissa.

Tuusniemen seurakunnan puolesta tahdon toivottaa teille kaikille siunattua Vapahtajan syntymäjuhlaa!

Pertti Lamppu

Tapahtumarikas vuosi 2003

Aholla kuljin etsien mansikoita, koivun alla varjossa näin mansikat heleinä hohtavat. Lapsen käsin poimin ne mansikat tuokkoseen. Muistelen mennyttä valoisaa kesää, valmistaudumme talvea ja pimeää vuodenaikaa vastaanottamaan. Ajatuksemme menee jouluun ja lapsuuden ikäiseen jouluun. Muistoissa kirkastuvat vuosi vuodelta Joulu on jo lähellä.

Miksi joulu on sattunut pimeään vuodenaikaa? Kirkastaako joulu meidän mielialaa, vai katkaiseeko joulu kaamoksen ajan? Jaksamme iloisin mielin ottaa joulun vastaan ja viettää talvea erilaisine tapahtumineen. Tuusniemellä on tämän vuoden aikana ollut monenlaisia tapahtumia mieleen jäävinä, esim. perinnemaatalousnäyttely oli suuri tapahtuma ja haaste järjestäjille. Olette tuoneet omaa kotikuntaamme ja kotiseutua esille näillä erilaisilla tapahtumilla.

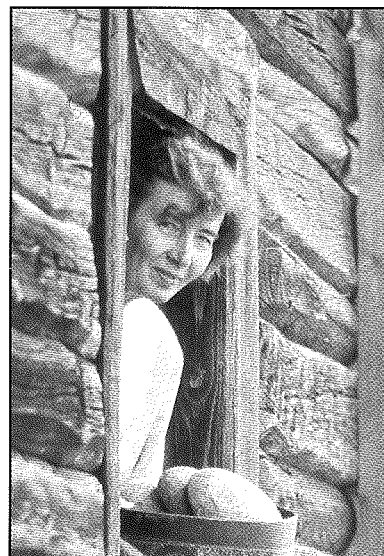
Eri järjestöt, yhteisöt sekä te yksityiset henkilöt ja yritykset olette tehneet sitä kultturityötä kotiseutumme hyväksi. Kiitokset kuuluvat Teille siitä arvokkaasta työstä. Matkailu ja erilaiset tapahtumat antavat paljon meille ja meidän vieraille.

Toivotan Teille Rauhallista Joulua ja Hyvää Uuutta Vuotta!

Tutulla ja herkistävällä joululaulun sanoilla:

*Tuikkikaa, oi joulun tähtöset,
kilpaa lasten tähtisilmäin kanssa!
kertokaatte joulun satua, yhtä uutta, yhtä ihanaa,
mieltä viihtäen kuin muinen lasna*

Ritva Puurunen
valtuuston 1. varapuheenjohtaja

*Hiljaisuus –
tumma taivas piirtyy
tähtien valoon.
Puut huurteessa,
kiteet valaisevat maisemaa.
Pieni tonttu vaeltaa
luo lapsen viattoman
– odottavat; silmät, suu.
Riemu sydämessä
pienoinen nukahtaa
– joulu tullut on.*

Aika Tuusniemellä on kulunut nopeasti

Edellisestä kirjoitelmastani Tuusniemen Joulu -lehteen on kulunut kaksi vuotta. Tuolloin olimme perheen kanssa viimeisiä muuttolaatikoita purkamassa ja asettumassa Tuusniemelle. Tätä tervehdystä kirjoittaessani olemme jälleen keskellä muuttotouhujä, nyt vastaavasti pakkaamassa ensimmäisiä muuttolaatikoita.

Nämä kuluneet kaksi vuotta, jotka olemme tuusniemeläisinä olleet, ovat monessakin mielessä ikimuistettavia eikä vähiten siksi, että perheemme kasvoi yhdellä työllä eli Kertulla. Paljon on tullut tuttavuuksia ja ystävyyssuhteita niin Tuusniemeltä kuin koko maakunnastakin ja paljon jää muisteltavaa vanhuudenpäiville Tuusniemen ajoista.

Aika Tuusniemellä on kulunut nopeasti. Kuluneet kaksi vuotta ovat olleet uuden kokemisen mutta myös uuden kehittämisen aikaa. Näinä parina vuotena on työstetty hankkeita, joissa on kyse ollut Tuusniemen kunnan kehittämisestä ja myös kehittymisestä. Ensinnäkin asuinkunta-ajattelua on kunnan taholta konkretisoitu Hietarannan asumisprojektilla, joka myös ekoasumisprojektina tunnetaan. Tällaiselle kestäväen kehityksen asumiselle luonnonkauniissa ympäristössä ja palvelujen läheisyydessä on kysyntää myös tulevaisuudessa. Hankkeen toteuttaminen vaatii kunnan määrätietoista kehittämisenäkemyä ja rohkeutta viedä asia päätökseen. Onnistunut hanke avaa jälleen uusia mahdollisuuksia laadukkaan asumisen kehittämiseen tuusniemeläisessä ympäristössä.

Tulevaisuuden kannalta toinen merkittävä hanke on Juankosken, Kaavin ja Tuusniemen kuntien yhteistyöhanke eli palvelukuntaprojekti. Tämä kehittämishanke on selkeä vastaus kunnallisen itsehallinnon näivettymistä ja vanhojen, osin byrokraattisten hallintorakenteiden säilyttämisestä vastaan. Selkeä tavoite on, että kuntalaisten tarvitsemat palvelut pystytään myös jatkossa tuottamaan laadullisesti hyvätasoisina ja edelleen ammattitaitoisen henkilökunnan toimesta, mutta kolmen kunnan yhteistyönä. Yhteistyö pohjautuu aina osapuolten keskinäiseen luottamukseen, niin tässäkin hankkeessa. Nyt ja jatkossakin tarvitaan yhteistyön tekijöitä ja uutta ajattelua, sillä kuntatalouden näkymät lähitulevaisuudessa tulevat olemaan erittäin haastavia. On siis aika lunastaa puheet kuntayhteistyön tekemisestä.

Myös yritys- ja elinkeinotoiminnan saralla on toimitu. Menestyvä kunta ja kuntalaiset tarvitsevat menestyviä yrityksiä, siksi on myös kunnan pystyttävä omilla kehittämispanostuksillaan luomaan mahdollisuuksia yritystoiminnan kehittymiselle. Työpaikkojen ja yritysten syntyminen osaltaan edellyttää hyviä asuinmahdollisuuksia ja hyviä julkisia palveluja. Siksi kuntamme kehittyminen on kokonaisuuksien hallintaa eikä vain yksittäisten asioiden

Isä ja Kerttu tonttuhatut päässä.

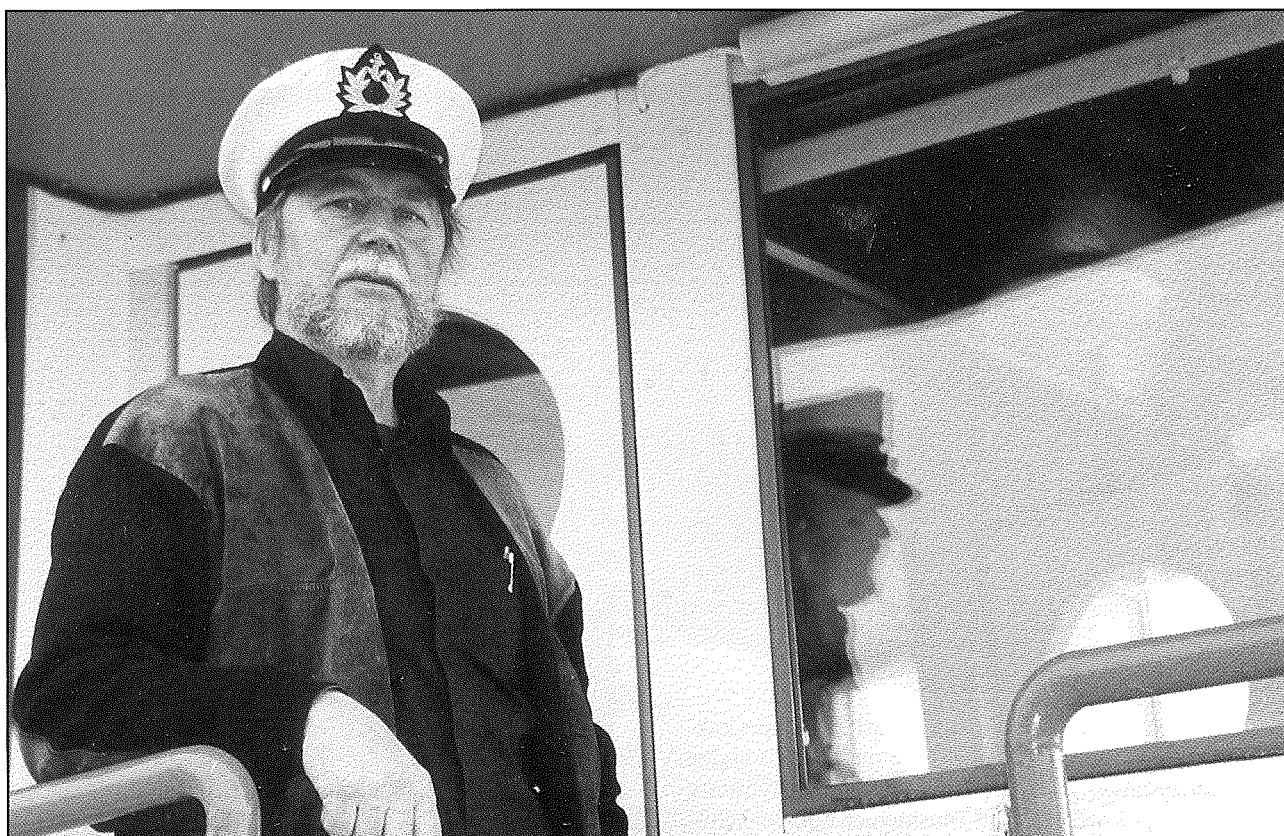
Kuva: Paavo Rajamo

hahmottamista. Toivon, että näitä jälkeeni jääviä kesken-eräisiä asioita uusi, tuleva kuntajohtaja yhdessä päättäjien kanssa vievät määrätietoisesti päätökseen.

Paljon olen saanut palautetta hieman lyhyeksi jääneestä johtajakaudestani Tuusniemellä. Palaute on ollut positiivista ja ymmärtävää. Olen kokenut, että niin minä kuin perheenikin, olemme olleet pidettyjä ja ehkäpä juuri siksi kysymyksiä ja palautetta lähdistämme olemme saaneetkin.

Kirjoitellessani tätä tervehdystäni on juuri satanut ensilumi ja maa on saanut hohtavan valkoisen lumipeitteen. Syksyinen näkymä on vaihtunut talviseen ja jouluisen näkymään. On vain pieni ajan pyrähdys ja juhlista jalojin, joului, on jo ovelia. Haluankin omasta ja perheeni puolesta toivottaa kaikille Rauhaa Joulua ja Menestyksellistä Uutta Vuotta!

Jussi Teittinen
kunnanjohtaja

Kuva: Valto Holopainen

Kesän muistoilla talveen

Nyt kun kesä mennyt on, syksyn pimeys ja synkkyys on vaihtunut talveksi.

Lieneekö myös mielemme, ainakin joskus ollut alamaissa. Mieltäni on lämmittänyt ne menneen kesän muistot. Ihmisten ilo tarttuu helposti meihin. Iloiten saimme palveluilla tuolla Juojärven aalloilla seilattaessa toinen toisiamme.

Me saamme nyt levollisin mielin odottaa Joulua ja ajatella niitä lapsuuden aikaisia Jouluja sekä menneitä vuosia ja vuosikymmeniä.

Maaseudulla eläneenä ei voi muuta toivoa kuin että nuo puhtaasti lumikinokset ja kirpeä pakkanen saavat meidät oikein joulutunnelmaan. Nykyisin aina vain lisääntyvä kaupallisuus, herättää meissä monenlaisia tunteita.

Kyllä lahjat kuuluu jouluun eri muodoissaan. Toivathan tietäjätkin lahjoja vastasyntyneelle kuninkaalle. Kun lapsemme ovat oppineet saamaan lahjoja, he myöskin osaavat niitä vaatia.

Olivatpa he sitten olleet tuhmia tahi kilttejä. Melko varmasti me vanhemmat myöskin kykyjemme mukaan niitä heille annamme.

Näin tapahtuu vuosi vuodelta lasten kasvaessa vain lahjojen muodot ja tarkoitus muuttuu.

Joulun varsinainen ilosanoma on että meille on syntynyt vapahtaja Jeesus Kristus joka vapahtaa kansansa synnin kirouksesta.

Tässä meillä on aihetta iloita ja koko kristikunta on siinä ilossa mukana. Monet meistä ovat monenlaisten huolten ja murheiden alas painamia. Mutta joulun odotus tuo

mieliimme toivoa ja valoa. Niin että voisimme lapsen lailla elää huolta vailla.

Siksi me voimme iloita tulevasta Joulusta iästämme riippumatta, sillä mitä vanhemmaksi tulemme sen rakkaammaksi pitäisi meille tulla maailmaan syntyneen Jeesuksen sovitus työ meidänkin edestämme.

Kaikki me olemme rikkoneet Jumalan käskyjä vastaan. Emme voi omilla ansioilla päästä iankaikkiseen elämään. Siksi tämä joulun herra Jeesus-lapsi voi herkistää mielemme taivaallisiin ajatuksiin.

Ilmoittivathan enkelit sen suuren ilon kaikelle kansalle. Meidän joulumme päättyvät kerran, emme tiedä olemmeko ensi jouluna täällä elävien keskellä.

Siksi meidän kun Joulun alla sytytämme kynttilöitä rakkaitemme haudoilla, tulisi muistaa oma katoavaisuutemme. Ehkä niillä, jotka ovat poissa keskeltämme on parempi joulu kuin meillä. Siksi me voimme lapsen lailla uskoa että kun täällä ajassa otamme Jeesuksen matkakumppaniksi me saamme kokea sitä Joulun ajan iloa ja rauhaa siellä ylhäällä yhdessä vapahtajamme kanssa.

Siellä näemme rakkaat omaisemme uskossa tästä ajasta pois nukkuneet. Mutta siellä myöskin näemme Joulun herran kasvoista kasvoihin. Rohkaistaan mielemme ja kerrotaan lähimmäisillemme Joulun ilosanomaa, iloiten siitä että meille jokaiselle syntyy vapahtaja jos vain me haluamme ottaa hänet vastaan.

Siunattua Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

Eino Räsänen
kirkkoneuvosto

Tuusniemen Kotiseutuyhdistys (per. 18.7.1963)

40-VUOTISHISTORIIKKI

1950- ja 60-luvuilla Savolainen osakunta järjesti kotiseuturetkiä eri puolille Savoa. Kesäkuussa 1963 retki suuntautui Tuusniemelle. Retken johtajana oli Juurikkamäestä kotoisin oleva kuraattori Matti Räsänen, mukanaan hänellä oli 9 eri alojen opiskelijaa. Kolmen viikon ajan he kiertelivät Tuusniemen pitäjää polkupyörällä ja jalan kulkien talosta taloon, haastatellen ihmisiä ja kooten tietoja opinnäytetöitään varten. Samalla he keräsivät taloista esineistöä kotiseutumuseota varten. Retkellä mukana ollut Pirjetta Kinnunen kirjoitti muistiinpanoissaan:

"Eräänäkin päivänä olemme ajaneet Ohtaanniemen seutuja 30 km ja vielä kävelleet kilometrikaupalla jalan kapeaa metsätietä erääseen mökkiin, jossa 70-vuotias mummo asui 80-vuotiaan puolisokean veljensä kanssa. Muistelen heidän kertoneen, että aikoinaan ensimmäiset asukkaat olivat tulleet sille paikalle muuripadalla järven yli. Oli kaikei kyseessä jonkinlainen pakomatka. Mökki sijaitsi jossain Ohtaanniemen salokylässä, jonka olen karttana muistiinpanoihini piirtänyt.

Mielenkiintoinen käynti oli myös eräässä talossa, jossa näimme, miten paikattiin nuotaa. Talo sijaitsi muistaakseni jonkin kilometrin matkan kirkolta Joensuuhun päin ja sitten vasemmalle mäkeä ylös. Eräänä päivänä kolumme Juurikkamäen tienvarren taloja. Kun tullaan kirkolta oikotietä nykyiselle museotielle ja muutaman kilometrin päästä käännytään oikealle mäelle, tultiin erääseen taloon, jossa asui eräs keski-ikäinen maanviljelijä, joka oli kyntämässä hevosellaan peltoa. Sieltä otin ihastuttavan kuvan varsasta emoineen. Muistelen paikan nimeksi Heinämäki.

14.6.1963 Pirjetta Kinnunen kirjoitti päiväkirjaansa: "Tänään oli taas kiva päivä. Olimme Juurikkamäessä Matin kotipaikassa ja saimme syödä ja juoda kahvit siellä. Kiersimme ainakin seitsemässä talossa ja kaikista löytyi tavaraa. Etsimme vintit ja aitat joka talosta ja olimme korviamme myöten pölyssä. Ihmiset ovat kauhean ystävällisiä ja joka paikassa halutaan tarjota kahvia."

Jossain Juurikkamäen ja Kosulan rajalla erään talon isäntä näytti meille arkeologi Ville Luhon entistä kivikautista kaivausta, jossa näkyi pieniä saviruukun palasia siellä täällä. Yksi palasista eksyi mukaani ja on toiminut näytekappaleena oppilailleni kolmekymmentä vuotta."

Tuo saviruukun palanen palautui kotiseudulleen Tuusniemelle puolitoista vuotta sitten ja on tässä kansiossa. Se on todistuskappale siitä, että jo kivikaudella Tuusniemi oli ihmiselle oiva asuinpaikka.

Savolaisen osakunnan keräämät esineet koottiin tienvarteen ja kuljetettiin kuorma-autolla kirkonkylälle, lueteloitiin ja aseteltiin näytteille vanhaan viljamakasiiniin, joka pestiin ja kunnostettiin kotiseutumuseoksi.

Saman vuoden heinäkuun 18. päivän iltana joukko kotiseuturakkaita tuusniemeläisiä kokoontui kunnantalolle perustamaan Tuusniemen Kotiseutu- ja museoyhdistystä, joka merkittiin yhdistysrekisteriin toukokuussa 1964. Viisitoista vuotta myöhemmin, v. 1978 yhdistyksen nimestä jätettiin pois "museo"-sana ja uudeksi nimeksi tuli Tuusniemen kotiseutuyhdistys ry. Tämä yhdistys sai jo v. 1964 hallintaansa kotiseutumuseon ja sinne talletetut n. 700 esinettä. Vuonna 1964 museo oli yleisölle avoinna 4 kertaa, ja siellä kävi yli 300 henkeä. Museon avainta säilytettiin kunnantalolla, mistä museoon tutustujat saivat käydä sen itse hakemassa.

Yhdistyksen ensimmäisenä puheenjohtajana toimi kunnansihteeri Tapani Kuusela, sitten opettaja, ruus-tinna Elina Junkkari v. 1974–1987, ja vuodesta 1987 lähtien puheenjohtajana on ollut emäntä Anna-Liisa Happonen.

Ensimmäisten kymmenen vuoden aikana yhdistyksen toiminta oli vähäistä. Vasta vuonna 1974 alkoi yhdistyksen varsinainen toiminta säännöllisine vuosikokouksineen.

Vuosikymmenten saatossa yhdistyksen toimintaan on muotoutunut useitakin perinteisiä, vuosittain toistuvia tapahtumia.

1970–80 -luvuilla järjestettiin aina äitienpäivän iltana kotiseutu- ja äitienpäiväjuhla ohjelmineen, kahvitarjoiluineen, arpajaisineen ja näyttelyineen.

Arkeologi Ville Luhon vanhalla kaivauksella Juurikkamäessä.

Kotiseutuyhdistys kattoi päreillä ladon Salmenkyläntien varressa vuonna 1993. Kuvassa vas. Lauri Vartiainen, Mauno Itkonen, Onni Ryytänen ja Raimo Savolainen. Kuva: Kotiseutuyhdistyksen arkisto.

Jokakesäinen tapahtuma, Tuusniemi-päivät järjestettiin ensimmäisen kerran jo vuonna 1976 kunnan kulttuuritoimen, eri järjestöjen ja liikelaitosten yhteisenä tapahtumana. Alusta alkaen kotiseutuyhdistys on osallistunut aktiivisesti Tuusniemi-päivien ja Tuusniemi-viikon järjestelyihin.

Urheiluseura Tuusniemen Tempaus aloitti vuonna 1977 perinteen, joka myöhemmin siirtyi kotiseutuyhdistyksen harteille. 24.7.1977 Mikonniemessä pidetyssä juhlassa julistettiin ensimmäinen Tuusniemen Oikee imeinen, Löytömäen emäntä Iida Räsänen, joka tunnetaan innokkaana kotiseutuihmisenä. Sittemmin Tempaus luopui Oikeen Immeisen valinnasta, ja siitä lähtien aina vuoteen 1999 saakka Oikee imeinen valittiin Kotiseutuyhdistyksen ja Koillis-Savo -lehden järjestämällä yleisöäänestysellä. Tähän saakka viimeinen Oikee imeinen vm. 1999 on Onni Ryytänen, varsin ansioitunut kotiseutuihminen hankin. Vuodesta 2000 lähtien kotiseutuyhdistys on yhdessä kunnan ja Nuorisoseuran kanssa valinnut Vuoden tuusniemeläisen, niin tänäkin vuonna: valinta julkistetaan tämän juhlan lopulla.

Kesäiset kotiseuturetket, laulutilaisuudet, museolla pidetyt tapahtumat työnäytöksineen ja perinneruoka-

tarjoiluineen ovat olleet perinteisiä yhdistyksen toimintamuotoja.

Kalevala-juhla on järjestetty 1980-luvulta lähtien yhdessä Nuorisoseuran ja joskus myös muiden järjestöjen kanssa. Kotiseutuyhdistyksen kuusijuhla neljäntenä adventtisunnuntaina on myös vuosittain toistuva perinne.

Kotiseutuyhdistys on ollut vahvasti mukana tuusniemeläisessä kulttuurielämässä. Oman pitäjän taiteilijoita on kannustettu ja tuettu eri tavoin, on järjestetty näyttelyitä, on hankittu yhdessä muiden järjestöjen kanssa taidetta kuntalaisten ihailtavaksi mm. kirjastoon ja kunnanvirastolle.

Yhdistyksen alaisuudessa toimi 1970-luvulla oma harrastajateatteri, ”Töyr-teatteri”. Teatteri esitti useita eri näytelmiä, monet niistä silloisen puheenjohtaja Elina Junkkarin käsikirjoittamia: ”Lomalle lähtö”, ”Piirunpahu”, ”Hinttu”, ”Lomalta paluu”, ja viimeisimpänä Täyssinän rauhan 400-vuotisjuhlanäytelmä ”Comua lindua – teeret kruunupäiset”. Viimeksi mainittu oli yksi yhdistyksen historian suurimmista, työläimmistä ja eniten myös taloudellisia resursseja vaatineista projekteista.

Pitkäaikainen johtokunnan jäsen Onni Ryytänen on tallentanut vuosikymmenten saatossa tuusniemeläisiä maisemia, luontoa, rakennuksia, vanhoja esineitä, elämänmenoa ja ihmisiä valokuviin ja diakuviin. 1970-luvun lopulla kotiseutuyhdistyksellä toimi myös elokuva-kerho, vetäjänä Seppo Sollo.

Musiikki eri muodoissaan on soinnut yhdistyksen juhlissa vuosikymmenestä toiseen. Paikkakunnalla toimineet kuorot Tuusmarit ja Tuusniemen mieslaulajat, Tuusniemen pelimannit ja Taulajannut ovat olleet yhdistykselle läheisiä yhteistyökumppaneita.

Yhdistys on järjestänyt useita yhteislaulutilaisuuksia ja konsertteja. Tämän vuoden heinäkuussa yhdistyksen perustamisen 40-vuotispäivänä järjestetty Jorma Hynnisen ja professori Erkki Tuppuraisen upea konsertti veti Tuusniemen kirkon lähes täyteen väkeä. Tänäkin päivänä otetun flyygelin hankintaa kotiseutuyhdistys tuki rahallisesti.

Käden taidot ovat myös tärkeitä. Yhdistys on pyrkinyt säilyttämään ja edistämään käsillä tekemisen taitoja. On järjestetty työnäytöksiä: höylätty päreitä, tehty tuohitöitä, suutarintöitä, keitetty suopaa, keritty lampaita, karstattu ja kehrätty villoja, kudottu, värjätty lankoja, huovutettu. On paikattu verkkoja, tehty potattijauhoja, revitty ”rökösiä”. Yhdistys on vahvasti myötävaikuttanut käsityöaseman saamiseksi Tuusniemelle sekä Koillis-Savon kansallispukuhankkeeseen. Käsityönäyttelyitä on järjestetty, niistä laajin ”Käden taidot” -näyttely kesällä 1998.

Paikallisen ruokaperinteen vaaliminen on myös kuulunut kotiseutuyhdistyksen toimialaan. Yhdistys oli taustavoimana, kun POTATTIKUKKO julistettiin Tuusniemen pitäjäruoaksi v. 1983. 1990-luvun lopulla järjestettiin kahtena vuonna ”Pula-ajan puolinen”, joissa yleisölle tarjottiin perinteisiä pula-ajan ruokalajeja.

”Oikeihen immeisten” kielen tallentaminen on koettu tärkeäksi. Vuonna 1982 Tuusniemen kunnan kulttuurilautakunnan toimesta julkaistiin Oikeihen immeisten sanakirja. Kotiseutuyhdistys oli vahvasti mukana aineiston keruussa ja kokoamisessa kirjaksi. Kirja myytiin nopeasti loppuun ja kotiseutuyhdistys otti siitä lisäpainoksen, joka on jälleen ollut jo vuosia sitten loppuunmyyty. Uuden laajennetun painoksen ottaminen kuuluuikin yhdistyksen lähivuosien suunnitelmiin.

Jo 1970-luvulla virisi kotiseutuväen keskuudessa ajatus kerätä ja tallettaa vanhoja tuusniemeläisiä valokuvia. Silloin järjestettiin valokuvanäyttely. Sittenkin, vuonna 1997 vanhat valokuvat koottiin kirjaksi ”Oikeihen immeisten Tuusniemi valokuvin”.

Toinen, vieläkin suurempi kirjallinen urakka saatiin päätökseen vuonna 2000, kun yhdistyksen alainen historiakirjatyöryhmä sai työnsä valmiiksi ja Tuusniemen pitäjän kirja julkaistiin.

Yhdistys julkaisee vuosittain Tuusniemen Perinnekalenteria yhdessä Pohjola-Nordenin Tuusniemen osaston kanssa ja Tuusniemen Joulu -lehteä yhdessä Lions Clubin kanssa.

Kotiseutuyhdistys on 40-vuotisen historiansa aikana ollut hyvin monessa mukana; kaikkia sen aikaansaannok-

sia on mahdotonta ja tarpeetontakin luetella.

Yhdistyksen toimintaedellytykset ovat muuttuneet alkuajoista suuresti. Jäsenmäärä on vaihdellut neljästätoista 133:een, viime vuosina jäseniä on ollut noin sata. Ensimmäisen toimintavuoden jäsenmaksu oli yksi markka, tänä vuonna se on kaksi euroa hengeltä. Kun ensimmäisenä toimintavuonna talouasarvion loppusumma oli 190 mk, se nykyisin on useita tuhansia euroja

Kotiseutuyhdistyksen toiminnan tarkoitus ja tehtävä liittyy toisaalta menneisyyteen, toisaalta nykyhetkeen ja myös tulevaisuuteen. Toiminnassaan yhdistys pyrkii kotiseudun asioiden kehittämisen yhteistyössä ja sopuisassa hengessä muiden tuusniemeläisten järjestöjen kanssa. Yhteistyökumppaneitamme ovat olleet mm. Tuusniemen kunta eri lautakuntineen, Tuusniemen seurakunta, nuorisoseura, Lions-Club, Pohjola-Nordenin Tuusniemen osasto, eri kylien kylätoimikunnat, Koillis-Savo -lehti, naapuripitäjien kotiseutuyhdistykset ja monet muut yhteisöt sekä yksityiset henkilöt. Yhä enemmän haluamme pyrkiä edistämään yhteishenkeä ja -työtä eri järjestöjen kanssa kotiseudun parhaaksi, kaikkien seutukunnan asukkaiden yhteiseksi hyväksi.

*Esitetty 40-vuotisjuhlassa,
puhujana Eeva-Riitta Jäntti*

Kotiseutuyhdistyksen aamukahvitilaisuus Seinävuorella v. 1991. Riistapäällikkö Martti Rissanen kertoo seutukunnan eläimistä ja luonnosta.

Tuusniemen miestenkerho 50 vuotta

Eräs maakunnassamme tunnettu tuusniemeläinen "maamerkki" on Tuusniemen Miestenkerho. Ei ihmeikään, sillä kerhon 50 vuotta jo kestäneenä toimintakautena kerhoilloissamme on käynyt arviota yli 500 vierailevaa alustajaa. Mahtava määrä! Alustuksissa on käsitelty monenlaisia inhimillisen elämän piiriin kuuluvia asioita. Ihminen itse on ollut usein tarkastelussa syntymästä kuolemaan, terveys ja sairaus, jopa geeniteknologiastakin on kuultu professorin alustus.

Talouden piiriin kuuluvia kysymyksiä on pohdittu niin laukkaavan inflaation kuin lamakaudenkin näkökulmasta. On tutustuttu tekoälyyn, lasertekniikkaan, digitaalisen tiedonvälitykseen, median eri muotoihin. Uskontojen kysymykset, etiikan ja moraalin rajat, tähtitieteen käsittämätön mahtavuus ovat myös olleet käsittelyssä. Maantiedettä on seurattu niin Intian, Amerikan kuin Venäjänkin kuvauksilla. Oman kuntamme asiat, metsätalouden eri vaihtoehdot, teollistamiskysymykset, muutokset kaupan rakenteessa ovat olleet "puntarissa" unohtamatta arkkitehtuuria ja rakentamista, energiankäytön eri vaihtoehtoja. Historiaa eri aikakausilta on tarkasteltu, samoin kotiseudun kehitystä. Liikenne, tieasiat, luonto ja ekologia on ollut pohdittavana, taikurikin vieraili kerhossa. Tässä hatarasta muistista lueltuna vain osa kerhon aiheista.

Asettamatta ketään tai mitään aiheita paremmuusjärjestykseen voinen mainita muutaman asian. Kerhon toiminnan alkuaikoina alustajana käynyt professori, Kuopion hiippakunnan silloinen piispa Eino Sormunen oli maininnut alustuksessaan mm että "kahden vuosikymmenen kulluttua kaikki toimii atomivoimalla". Näinhän se on melkein käynyt, ilman ydinvoimaa sähkö ei enää riittäisi.

TV 1:n ulkomaantoimittaja Martti Hosia arvioi alustuksessaan että "pääministeri Primakov alkaa olla Venäjällä liian suosittu, varmaan presidentti Jeltsin vaihtaa lähiaikoina pääministeriä" Seuraavana päivänä uutisissa kerrottiin Primakovin saaneen potkut, tilalle nousi Putin – Presidentti-peliä siis.

Tuusniemen Miestenkerhon perustava kokous on ollut 17.11.1953. Säännöt on vahvistettu 2.12.1953. Sääntötoimikuntaan ovat kuuluneet pitäjänneuvos Ananias Happonen, nimismies Martti Ruuskanen ja opettaja Pentti Teno. Kerhon puheenjohtajana toimi Ananias lähes 19 vuotta ja allekirjoittaneen toimikausi on kestänyt 31 vuotta. Kerhon ensimmäinen sihteeri on ollut Eino Juutilainen ja nykyinen sihteeri on Olavi Hakkarainen. Varapuheenjohtajana on Antti Pitkänen ja hallituksen jäsenenä Juhani Mustonen ja Valto Holopainen, viimeksi mainitun toimiessa myös rahastonhoitajana.

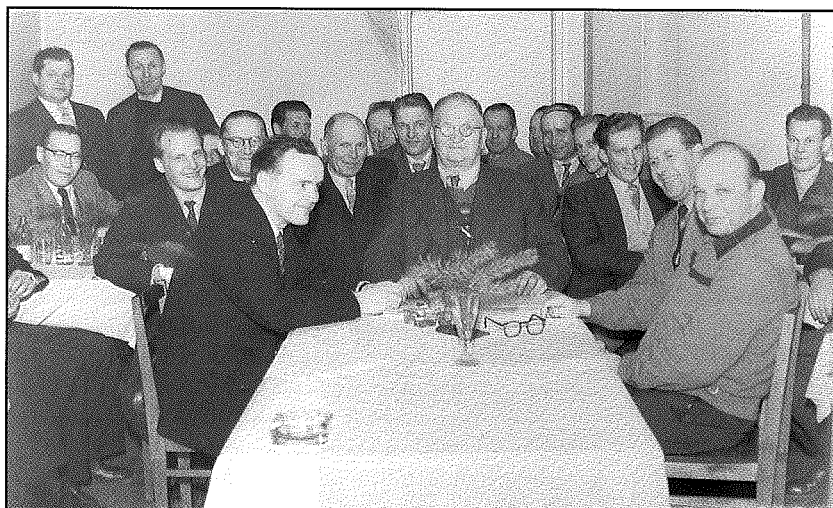
Viidessä vuosikymmenessä on tapahtunut voimakas muutosprosessi. Tuusniemen väkiluku oli kerhon perustamisen aikoihin yli kaksinkertainen nykyiseen verrattuna. Oli oma nimismies, kaksi pappia, miesopettajia toista kymmentä, maatalousneuvoja, Uurtajan johtoporrasta jne. Kunnan virkamiehetkin olivat innostuneena mukana kerhossa.

Voi todeta, että henkisessä kasvussa kulttuurissa on tapahtunut katoa Tuusniemen kokoisessa maaseutukunnassa. Miesopettajia ei ole kunnassa kuin muutama ja monet asuvat kunnan ulkopuolella, valtion virkamiehiä ei enää ole, kunnan virkamiehet hoitavat virkaansa, ainut pappiakaan ei ehdi mukaan. Maailma muuttuu. Nuorella väellä on omat harrastuksensa, autourheilu ym. "Vanha kaarti" on jo harmaantunut.

Vertaillessa Kuopion ja Joensuun Yliopisto-ohjelmia on voinut todeta, että Tuusniemen Miestenkerhon ohjelmissa on ollut paljon samoja aiheita ja alustajia. Niinpä termi "Tuusniemen miesten oma yliopisto" ei ole ollut täysin tuulesta temmattu.

Viiden vuosikymmenen täytyessä voi olla kiitollinen kaikille kerhossamme toimineille alustajille, jotka ovat uhranneet vapaa-aikaansa kerhomme hyväksi. Samoin kerhon jäsenille, joista monet pitkäinkin mukana olleina ovat arvostaneet kerhon toimintaa.

Lauri Happonen

Tuusniemen Miestenkerho (todennäköisesti vuosi 1956). Vasemmalla Paavo Kinnunen, takana Antti Pennanen, Reijo Marttala, Pentti Pesola, Onni Ryyänen (vain osa kasvoista), Lennart Vapaavuori, ed. Martti Ruuskanen, tak. Kauko Leskinen, Juho Pitkänen, Martti Rissanen, Armas Vellonen, Ananias Happonen, Allan Laiste, Veikko Haapalainen, Jaakko Pohjolainen, Lehtinen, Teuvo Pakkanen, Kauko Mikkonen, August Pöyhönen ja Väinö Hätinen.

Jouluterveiset Espoosta

Maanmittausinsinööri Ossi Tapio Heiskanen Espoosta lähettää kaikille tuusniemeläisille jouluterveisensä oheisen joululaulun sanoin ja sävelin.

Jos joku ei tiedä tai muista kuka Ossi on kysymyksessä, kerrottakoon että hän on Tuusniemen seurakunnan pitkä-

aikaisen kirkkoherran, rovasti Oskar Vilhelm Heiskasen toiseksi vanhin poika. Ossi Aloitti koulutiensä Tuusniemen kirkonkylän kansakoulussa. Nyt eläkepäivien harrastuksena on mm. säveltäminen.

Lauri Happonen

Joulun tähdet tuikkikaa

Ossi Heiskanen
sekakuorolle

*Joulun tähdet tuikkikaa,
valoa tuokaa maailmaan,
valoa kaikille ihmisille,
lapsille, nuorille, varttuneille!*

*Joulun tähdet tuikkikaa,
koko suureen maailmaan,
yli maiden merten ja mantereiden,
rauha ja toivo tuikkikaa!*

*Joulun tähdet tuikkikaa,
valoa tuokaa pimeään,
yksinäisille, ahdistuneille,
sairaille, kaikille kärsiville!*

Ossi Heiskanen 1997

The musical score is written for a mixed choir (sekakuorolle) in 3/4 time. It consists of three systems of music. The first system starts with a piano (p) dynamic and a tempo marking of 76. The second system has a mezzo-forte (mf) dynamic. The third system ends with a piano (p) dynamic and a 'riten.' (ritardando) marking. The lyrics are written below the notes in Finnish.

Jou - lun täh - det tuik - ki - kaa, va - lo - a tuo - kaa

maa - il - maan, va - lo - a kai - kil - le ih - mi -

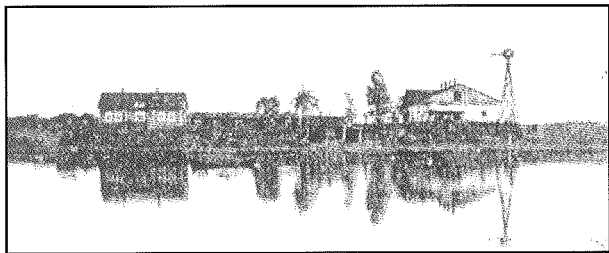
sil - le, lap - sil - le, nuo - ril - le vart - tu - neil -

Tuusniemen suurimmat tilat

Vuonna 1930, 1931 ja 1932 on kerätty Tuusniemeltä Suomen Maatilat -nimiseen kirjaan kaikki tilat, joiden peltoala on ollut yli 25 hehtaaria. Niitä on ollut 10 tilaa. Lisäksi kirjassa on kaksi pienempää tilaa, joissa on ollut vähintään 15 lypsylehmää. Tuusniemellähän ei ole ollut suuria tiloja kovin runsaasti.

Viime vuoden Tuusniemen Joulussa esiteltiin kirjassa olevat Kiukooniemen tila ja kunnan omistama Pahkasalon tila. Vuonna 1999 esiteltiin Susimäen Hovi ja Rääpysjärvi Laukansalossa. Vuonna 2000 esiteltiin Honkamäki Juurikkamäessä ja Uudis Ruuttula Tuusjärvellä. Vuonna 2001 esiteltiin Lautalan tila Kirkonkylältä ja Rautaharjun tila Hiidenlahdesta. Nyt ovat vuorossa Ruuttulan tila Tuusjärveltä ja Lammintauksen tila Juurikkamäestä

Ruuttula viime vuosisadan alkupuolella lähes 100 vuotta sitten.

Ruuttula

Sijaitsee 39 km Toivalan asemalta, 50 km Kuopiosta ja 4 km Koivulahden laiturilta. Omistajat ovat Martti Zitting vuodesta 1922 ja puolisonsa Tyyne os. Valjakka vuodesta

1925. Muodostettu useasta eri tilasta, pääasiallisesti Janne Ruth'in isännöidyn aikana 1895 seudulla. Kuulunut sen jälkeen vuorineuvos Viljam Ruth'ille, Karhula Oy:lle ja A. Alström Oy:lle. Erotettu kolme torppaa, yhteensä 75 ha. Pinta-ala 290 ha, josta puutarhaa 0,4 ha, viljeltyä 59 ha ja luonnonniittyä 2 ha, viljeltyä laidunta 8 ha ja metsämaata 220,6 ha. Pellot tasaisia savi- ja hiekkamultamaita. Vapaa viljelys. Vuonna 1931 oli 6 ha ruista, 12 ha kauraa, 4 ha ohraa, 1 ha perunaa, 1,5 ha juurikasveja, 26,5 ha heinää ja 8 ha kesantoa. Talouskeskus viljelysten keskellä, kylätien varrella Tuusjärven rannalla. Vuonna 1922 val-

Ruuttula marraskuussa 2003 tieltä päin kuvattuna.

mistuneessa päärakennuksessa on 8 huonetta. Karhula Oy on rakennuttanut karjakartanon betonista 1910, siinä on 40 lehmän navetta, 7 hevosen talli, kanala ja sikala. Karjasuojissa vesijohto (moottoripumppu) ja navetassa myös automaattiset juomakupit. Kotieläimiä: 6 hevosta, 35 lehmää, 1 sonni, 6 sikaa, 10 lammasta ja 30 kanaa. Karja ISK- ja lampaat maatiaisrotua. Myydään viljaa ja lihaa paikkakunnalle ja Kuopioon sekä maitoa osuusmeijeriin. Hoidetusta havumetsästä myyty saha-, paperi-, ja polttopuuta. Metsää on kylvetty 5 ha ala. Käyttövoimana höyrykone ja polttomoottori. Kotitarvemylly ja pärehöylä. Omistaja on Riistaveden Osuuskasan jäsen ja kunnanvaltuuston puheenjohtaja.

Lamminmäki

Lamminmäki sijaitsee 68 km Toivalan asemalta, 79 km Kuopiosta ja 13 km Mustinlahden laiturilta. Omistajat vuodesta 1902 Juho ja Eeva (o.s. Pennanen) Räsänen. Olut isännän suvulla useita sukupolvia. Pinta-ala 176 ha, siitä puutarhaa 0,02 ha, peltoa 20 ha, luonnonniittyä 1 ha, raivattua laidunta 8 ha, metsämaata 145, 72 ha ja jou tomaata 1,26 ha. Pellot epätasaisia hiekka- ja suomultamaita. Talouskeskus niiden keskellä, lähellä Haukilampea. Päärakennus (3 huonetta) vuodelta 1910. 26 lehmän navetta rakennettu kivistä 1909 ja 4 hevosen talli, sekä sikala puusta vuodelta 1923. Vapaa viljelys. Vuonna 1932 oli ruista 1,3 ha, 3,5 ha kauraa, 1,7 ha ohraa, 0,04 ha perunaa, 0,03 ha rehujuurikasveja, 10,8 ha heinää, ja 2 ha kesantoa. Kotieläimiä: 3 hevosta, 16 lehmää, 1 sonni, 2 sikaa, 7 lammasta ja 6 kanaa. Karja ISK- ja lampaat maatiaisrotua. Myydään enimmäkseen voita Kuopioon. Koivumetsästä myyty saha- ja faneripuuta.

Lamminmäen talo alkuperäisessä muodossaan.

Sauna ja suomalainen

Vaikka suomalainen ei ole saunaa keksinytkään, on suomi maailman tunnetuin saunamaa. Meillä on noin 1,7 miljoonaa saunaa, eli yksi saunaa kolmea asukasta kohti. Tähän saunamäärään ei mikään muu maa yllä. Saksassa on 80 miljoonalla asukkaalla saunoja saman verran, kuin Suomessa. Ruotsissa on saunoja puoli miljoonaa. Sota-aikaisten havaintojeni mukaan Venäjän Karjalassa oli saunoja yhtä runsaasti, kuin Suomessakin.

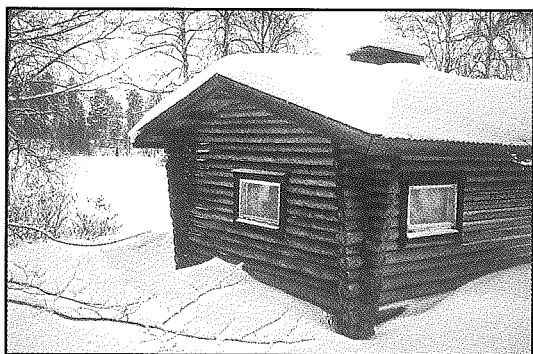
Perinteinen suomalainen sauna on rakennettu hirrestä. Katon materiaalina on käytetty tuohtia, päreitä, kattohuopaa, kattotiliä ja joskus on sauna saanut suojakseen myöskin turvekaton. Saunaan tuli valoa kaksi- tai neljäruutuisesta ikkunasta. Lämmönlähteenä oli louhituista tai luonnon muovaamista kivistä tehty sisäänlämpiävä kiuas. Peräseinällä oli räppänä, eli savuluukku. Lattia ja lauteet oli valmistettu leveistä laudoista. Siinä suomalainen sauna kaikessa yksinkertaisuudessaan.

Saunan moninainen käyttö ja merkitys

Alkukantaisen asumiskulttuurin aikana sauna oli ainoa paikka, missä voi peseytyä. Jo senkin vuoksi oli sauna täällä kylmässä Pohjolassa varsin tärkeä elämisen ja hyvinvoinnin edellytys.

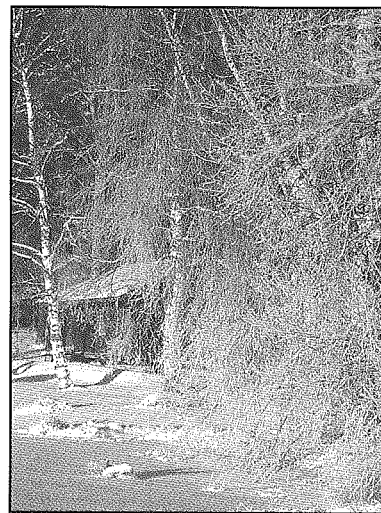
Naiset pitää miehiä paremmin huolta omasta ja ympäristönsä puhtaudesta. Siksi sauna on ollut ja on edelleenkin enemmän naisten valtakuntaa. Sauna on perinteisesti muusta asumisesta erillään oleva lämmin tila. Siksi se palvelee hyvin naisten ja lasten tarpeita.

Moninaiset ovat olleet ne tehtävät, mitä saunan seinien sisällä on suoritettu. Siellä on pesty pyykkiä, kuivattu pelavia, valmistettu suopaa, palvattu lihaa ja niin edelleen. Sauna tarjosi yösijan uittomiehille ja muille kulkijoille. Sanassa hoidettiin niin fyysistä, psyykkistäkin terveyttä. Siellä hierottiin, kupattiin, lyötiin suonta pahojen veren poistamiseksi. Saunassa on annettu ohjeita miehelleen meneville morsiamille. Siellä on pesty myöskin kuolleet viimeiselle matkalleen. Sauna toimi myöskin synnytyslaitoksena. Minäkin olen syntynyt saunassa 84 vuotta sitten. Syntymääni en tietenkään muista, mutta tuon sau-

Moni vaalii perinteitä ja hakee tunnelmaa lämmittämällä jouluksi kylmillään olleen puukiukaalla varustetun saunan.

*Talvinen saunapolku oli muinoin vahvan lumihan-
gen peittämänä.
Saunan lämmit-
täminen vaati lä-
hes kokopäiväisen
työn.*

nan muistan niin elävästi, sen pienimpiä yksityiskohtia myöten. Olin yli kymmenvuotias, kun tuo synnytyslaitos paloi eräänä maaliskuun tuulisena päivänä.

Sauna on toiminut myöskin hyvän mielen ja hyvän olon lataamona. Saunan leppoisassa lämmössä, pienestä nokisesta ikkunasta tuleva himmeä valo luo mystistä tunnelmaa.

”Tuokee akat vastoja saunaan”

Vielä muutama vuosikymmen sitten oli suomalaisen vakaa mielipide, että sauna ilman vastaa ei ole sauna. Tuon otsikon mukaisen hoihkaisun teki eräs tuusniemeläinen isäntä, kun akoilta oli unohtunut vastat toimittamatta kylpyvalmiiseen saunaan. Kerrottiin, että isännän ”hoihkaisu” kuului tuvassa askarteleville naisille, vaikka välissä oli kaksi hirsiseinää ja piha-alue.

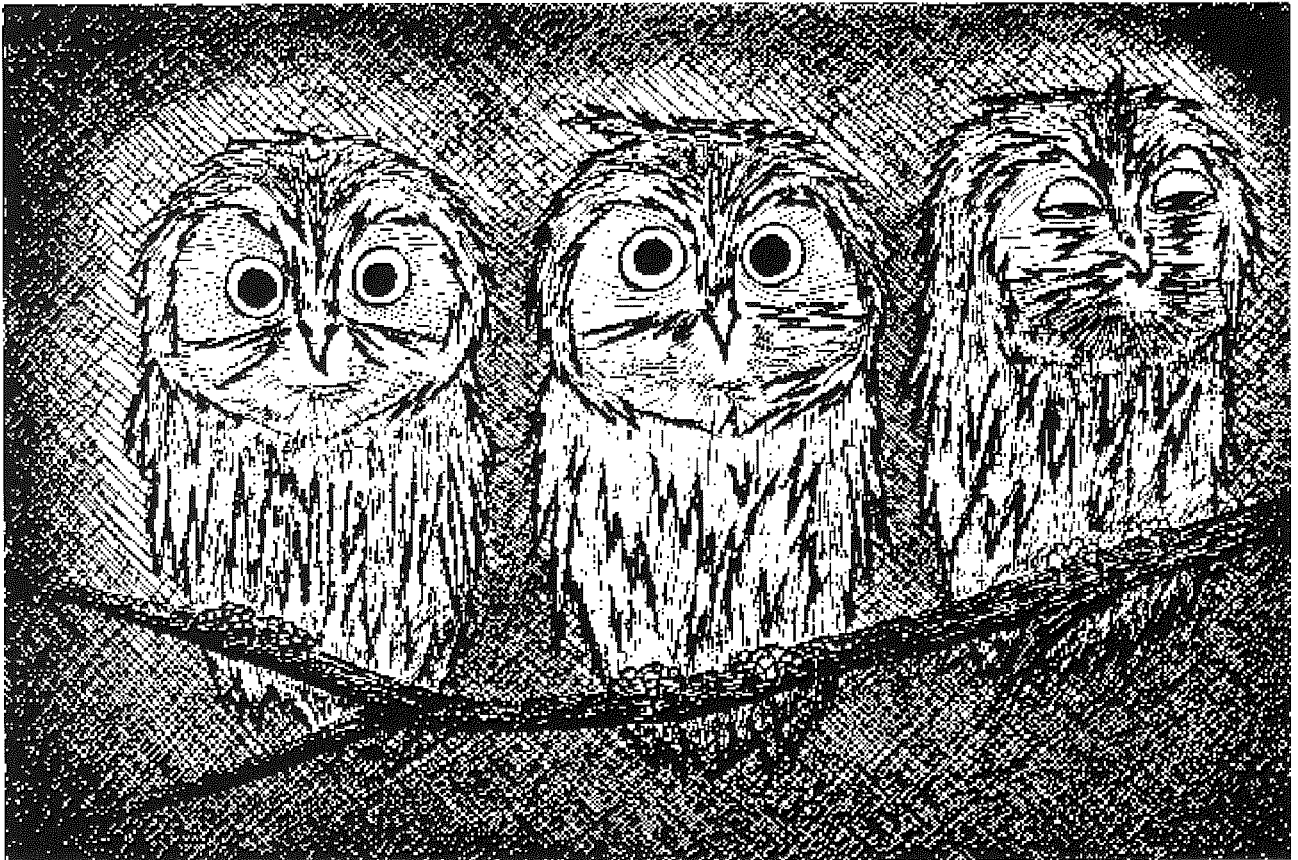
Aikojen kuluessa on kokeiltu monien puulajien lehdekistä valmistettuja vastoja, mutta koivuvastaa parempaa ei ole löydetty. Jos olemme oikein tarkkoja ja hyväuskoisia, voimme löytää koivun lehdistä lääkitseviä aineita; fenolit voivat ehkäistä tulehduksia, parkkiaineiden kelmut suojaavat ihoa rikkoutumia, lima- ja sokeriaineet notkistavat ihoa, lehdistä haihtuvat eteeriset öljyt saattavat vaikuttaa lääkitsevästi hengitykseen. Vastan mekaanisella teholla on verenkiertoa edistävä vaikutus. Vasta on hellävarainen lyömäase. Sillä voi lyödä vaikkapa aviopuolisoaan – oikein olan takaa ja saa vielä kiitoksen siitä.

Vastan käyttö lienee varsin vanha muinaissuomalainen perinne, joka on säilynyt meidän päiviimme saakka.

Saunomiseen pitää varata aikaa

On ikävää jos saunaan täytyy lähteä kello kädessä. Pitäisi olla mahdollisuus viipyä saunassa niin kauan kuin siellä viihtyy. Peseytymisen ja vastomisen lisäksi tulee olla aikaa rentoutumiseen. Saunassa on unohdettava arjen askareet ja kiireet, on levättävä leppoisassa löylyssä. Sauna on suomalaiselle tärkeä paikka. Se on pyhä paikka, jossa on käyttäydyttävä kuin kirkossa. Saunasta saatua hyvää oloa ei pidä pilata viinalla, eikä millään remuamisella. Varsinkin joulusaunasta tulee poistua keho, mieli ja sielu puhtaina ja valmiina ottamaan vastaan suurta Joulujuhlaa.

Onni Ryyänen

Metsän pienimmät

Joulun tapoihin kuuluu olla hyvä myös metsän ja piha-piirin asukkaille. Niinpä ripustetaan lyhde punatulkuille ja talipallot tinteille. Metsästäjät julistavat joulurauhan. Talviuninen metsä saa hiljentyä ja sen väki voi viettää joulun ajan omissa kotoisissa koloissaan.

Kun Tapaninajelun rekikellon kilkatus vaimenee, koittaa arki ja metsässä alkaa jälleen tapahtua: moottorisahat soivat ja koneet jyrisevät. Metsänväki väistelee. Tiaisparvet lehahtavat lentoon, närhet siirtyvät räähän syrjemälle ja tikka sekä haukka syöksyvät naapurimetsikköön. Jänis pinkaisee pakoon.

Metsänhakkuissa katoaa monta kotipesää. Jos ei metsänelävällä ole asuntoa, ei ole tulevaisuuttakaan. Vaan sitäpä ei sure puukuutioita mittaava mies: "Menköt siipioravat muualle. Ja mitä virkaa on ötököillä tässä maailmassa?" Ja kun kaadetun metsän kasvikuunta ajallaan nousee päivänvaloon keväthangan alta, se kohtaa paahteisen, vieraaksi ja vaaralliseksi muuntuneen maailman.

Suomen luonnosta on luetteloitu yli 1500 uhanalaisia eläin- ja kasvilajia, joista suurin osa on metsiemme asukkaita. Viime aikoina on erityisesti noussut esiin lehtolajiston köyhtyminen. Pohjois-Savossa on paljon lehtomaisia metsiä.

Suomen metsien harvinaisimmat pikkueläimet ovat tuntemattomia ja nimiltäänkin kummallisia: korukeräpallokas, liekohärkä, isopehkiäinen, aarnikätkä, korpikolva..., pimikät, keijut, latikat... Nämä hyönteiset elelevät ikimetsien kätköissä omaa hiljaista elämäänsä. Kovin ne ovat outoja Luojan luomuksia näöltään, ei ole niillä hellyttävää katsetta, ei pehmeätä karvaa taikka koreata sulkaa. Näitä pienimmäisiä tuskin muistetaan sen enempää jouluna kuin muulloinkaan.

Vaan entäpä jos sittenkin muistaisimme! Jospa pieni osa joulun hyvästä tahdosta jäisi meihin asumaan koko vuodeksi. Suojaisimme isiltä perittyjen metsiemme ihmeellisimmät ja erikoisimmat palat. Kunnioittaisimme luontomme monimuotoisuutta. Kantaisimme vastuunme jälkipolville.

Rikas, elävä metsä tuottaa iloa ja tyydytystä myös omistajalleen. Jos suojelun taloudellinen taakka tuntuu liian suurelta, voi nykyisin saada monenlaista apua. Yhteiskunta, suuri yleisö ja elinkeinoelämä painottavat jatkuvasti enemmän luonnonarvojen merkitystä. Luonnon-suojelu on lahja tulevaisuudelle.

*Teksti ja kuva:
Pekka Tenhunen*

"Miten työ siellä mualla oikein suatte kaiken ajan kulumaan?"

- maallemuuttajien ajatuksia ensimmäisen vuoden elämyksistä

Kaupungin kerrostaloelämään kyllästyneinä olimme etsiskelleet sopivaa aitoa maaseudun elämiseen soveltuvaa tilusta syvältä maaseudulta. Muutamia kohteita kävimme katsastamassa mm. Juankoskella, Tervossa ja Vehmerissä.

Lopulta kolahti ja löysimme juuri meille sopivan mökin ja maapalan Tuusniemen Enonsalosta. Alunperin olimme unelmoineet maapaikasta vesistön äärellä, mutta sopivaa rantatilusta ei tuntunut löytyvän, joten puuhamaaksemme muodostui oma mökki ja tontti sopivasta Suvaksen ja Juojärven välistä.

Tuttaviemme suhtautumista maallemuuttoomme on leimannut sama yhdenmukainen piirre. Se on kaupunkilaisten vieraantuminen maaseudun arkisesta elämästä. Lähes kaikki ovat ihmetelleet että mitä tekemistä siellä maalla oikeastaan on? Maaseudun asukkaille sitä ei tietenkään tarvitse selitellä, joten emme käy tässä luettelemaan kaikkia tekemisiämme Enonsalon korvessa. Kuitenkin tuntuu oudolta, että kaupunkilaiset iästä riippumatta eivät tahdo uskoa, että maalla olisi jotain "arvokasta" tekemistä. Useimpien mielestä vain sellainen tekeminen on tekemisen arvoista josta on tuloksena euroja.

Luontoon ja liikkumiseen liittyvien harrastustemme joukkoon olemme saaneet koiran ohessa uuden ulottuvuuden, jo 1960-luvun tapahtumista maaseudun autioitumiskehityksestä eli maaltapaosta. Tällä tarkoitamme käytöstä poistuneiden talojen ja tilojen kartoittamista keskeltä saakeita kuusikoita. Tähän harrastukseen lähtökohdat tarjoaa mökkimme asukkaiden entiseen tupaamme jättämä pe-

ruskartta. Se on vuodelta 1973, mutta ilmakuvaukset ovat vuodelta 1966, siis juuri maaltapaon alkuvuosilta. Tuon vanhan kartan ja uuden maastokartan perusteella olemme löytäneet vajaan kahdenkymmenen neliökilometrin alueelta neljätoista autiomökkiä tai asutuksen rauniota.

Jokamiehenoikeuksiin olemme käyneet ihmettelemässä kiviraunioita muistoina kaskiviljelystä, savupiippuja muistoina asutuksista, villiintyneitä istutuksia muistoina pihapiireistä ja jopa pystyssä olevia seiniä muistoina maaseudun rakennusperinteestä. Yhdessäkään hylättyssä pihassa meitä ei ole syytetty kotirauhan rikkomisesta.

Autioituneet tilat herättävät useita kysymyksiä, muun muassa, milloin tila on aloittanut toimintansa ja miksi juuri siinä paikassa, kuinka kauan tilalla on eletty ja asuttu, mistä kaikesta perhe on koonnut elantonsa ja niin edelleen. Mielenkiintoista on myös pohtia, miksi juuri nämä tilat ovat autioituneet ja miksi ne on jätetty sellaiseen kuntoon viimeisen asukkaan lähdettyä.

Tuusniemen peruskoulussa on tänä lukuvuotena ollut teemana vanha talonpoikauskulttuuri (kirjoitti Koillis-Savo). Autioitunut pihapiiri olisi mielenkiintoinen vierailukohde monille ehkä jonkin oppilaan ihan kotikulmilta. Sellainen retki varmasti lisäisi tulevaisuuden toivojen arvostusta menneiden sukupolvien työhön, kotiseudulla aikana ilman sähköjä, vesijohtoa ja tieverkostoa.

*Enonsalon uutuuasukkaat
Timo Piirainen ja Eija Paldanius*

Kuva: Valto Holopainen

"Kirppusirkusta Suojaharjulla"

Ennen sotia ja sähköjen saantia olivat juhla- ja iltamailaisuuksien ohjelmat hyvinkin kotitekoisia. Yhdistysten ja seurojen hyvin tärkeitä varojen kartuttamismuotoja olivat iltama- ja juhlatilaisuudet. Sen aikainen huvivero määräsi, että verottomasti tilaisuuden on pääosaltaan muodostuttava sivistävästä ohjelmasta, minkä jälkeen olla yksi tunti tanssia.

Ohjelmalliset tilaisuudet Suojaharjulla: Yhdistysten johtohenkilöiden päänaivana oli varsinaisten juoksevien asioiden hoitamisen lisäksi ohjelmien saaminen järjestettyihin tilaisuuksiin. Usein nämä huolet jäivät yksien ja samojen henkilöiden hoidettavaksi.

Onneksi sellaisia henkilöitä on aina löytynyt, joille esiintymistilaisuudet käyvät luonnostaan. Jo lapsena vanhemmat ihmiset kertoivat että 20-luvulla eivät monet iltama- ja huvitilaisuudet päässeet alkuun ennen kuin räätäli Taavetti Rissanen ehti paikalle, aloittamaan ohjelman kuplettilauluilla ja pakinoillaan. Taavetti esitti Tannerin ja muiden viisunikkareiden, sekä omia kuplettejaan ja pakinoitaan.

Kirkonkylän liepeillä Salmenkylällä asui lähimpänä naapurinamme, serkkumme Esko Koponen, joka osallistui usein, varsinkin kevyempien ohjelmanumeroiden toteuttamiseen. Vaikka Esko oli jonkun verran vanhem-

pi meitä muita kylän poikia, piti hän meitä kaverinaan ja apulaisinaan ohjelmien ja tempausten suunnittelussa. Monet ohjelmat olivat näin jälkeempäin ajatellen samansuuntaisia, mitä Spede Pasanen toteutti televisiossa pari kymmentä vuotta myöhemmin.

Muistiini on vieläkin jäänyt muutamia tempauksia, joita lähemmin sain seurata ja olla avustajanakin. Muistan vieläkin joitakin mieleeni jääneitä esityksiä.

Jo esittämään tuleminenkin oli Eskolle melkoinen ohjelmanumero. Suojaharjulla oli juhlasalissa raskastekoinen ja melko umpinaiseksi rakennettu puhujan pönttö. Siinä oli kapea sisäänmenoaukko takaseinällä. Kun Esko saapui saapui paikalle, kierteli hän pönttöön pääsyä joka puolelta, mutta ei osunut sisäänmenoaukkoon. Onneksi hän huomasi näyttämölle johtavat irtoportaat, mitkä hän työntää jyrtytti puhujan pöntön viereen. Juuri kun hän oli harppaamassa laidan yli, huomasi hän aukon. Porrasaskelma työnnettiin takaisin paikoilleen ja esitys voi alkaa.

Kirppusirkus: Ennen sotia oli suuressa maailmassa muodissa Kirppu-Sirkus – esitys, mikä saapui myös Tuusniemelle. Eskon kirppu oli sisimmäisessä, ehkä kymmenessä sisäkkäin olevassa, toinen toistaan pienemmässä pelti-tuusassa. Kirppu oli selostuksen mukaan koulutettu niin viisaaksi että se osasi tehdä kaiken maailman tem-

Kirjoittaja Eino Juutilainen oikealla. Vasemmalta Hilkka ja Lauri Happonen, Liisa Juutilainen sekä Hilkka Miettinen Suoharjulla 1950-luvulla.

put ja viisaudet. Esityksen aikana tämä viisas eläin hais-toi maalaiskirppujen läsnäolon ja karkasi kesken esityk-sen. Kirppua etsittiin voimakkaan suurennuslasin avulla etupenkissä istuvien neitien ja rouvien vaatteista ja kar-voista. Jotain aina löytyikin, mutta aina oli todettava että tämä ei ollut ainoa yksilö, vaan taisi olla rouvan tai nei-din oma kirppu.

Kansainvälinen Kuoro: Eräs vierailija oli myös kuuluisa kansainvälinen kuoro, mikä matkakustannus-ten säästämiseksi oli pakattu puulaatikkoon. Esitykses-sä kuoron johtaja esitteli kuoron ja työnsi 60 x 70 sentin puulaatikkoon pakatun kuoron. Laatikon naulaukset avat-tiin hohtimien ja sorkkarautojen avulla ja sieltä se kuo-ro nostettiin ylös. Tällä kertaa laatikossa oli vain neljä miestä, joista saatiin kuitenkin kvartetti. Kun kuorolais-ten vaatteet ja jäsenet oli saatu oioittua alkoivat esitykset. Ohjelma oli hyvin kansainvälinen. Yksityisistä kappaleista muistan ainakin hottentottien kansallislaulun, mikä alkoi seuraavasti: "Kinkan kali, kali vessan goo, kinkan kali, kali vessan goo"

Vierailijat olivat opetellet myös muutamia suomalaisia lauluja, joista muistan seuraavan: "Pienet pojat ne pota-tit söi, pienet pojat ne potatit söi, potatit söi, kun potatit loppu niin kuppa jäi, kuppa jäi, potatit kun loppu, potatit kun loppu niin kuppa jäi, kuppa jäi." Kun esitys loppui pakattiin laulajat taas laatikkoon ja naulattiin se kiinni seuraavaan paikkaan lähetettäväksi.

Nuorennuskone: Eräs ihmelaite oli nuorennuskone, mitä esiteltiin erilaisina versioina. Tämä ihmelaite oli ai-kamoinen, kahden miehen kammella pyöritettävä laite, mikä piti pahaa ääntä ja purki putkistaan kuona-aineita. Asiakkaiden enemmistö oli naisia. Kun koneeseen laitet-tiin vaikka kuinka vanha ja ryppyinen akka, lehahti kä-sittelyn jälkeen koneesta mitä hemaivein kaunotar. Vii-meinen esitys koneesta oli armeija-aikana sotien välisenä vuonna eräässä pikkujoulussa. Esityksissä oli apua näyt-tämöllä olevasta, sopivasti naamioidusta lattialuukusta.

Esko Koponen oli halukas lyömään vetoa, mitä erilai-simmista asioista, asettaen myös itsensä alttiiksi niiden toteuttamiseksi. Hänellä oli myös meille pojille mielen-kiintoisia välineitä ja laitteita. Hänellä oli jo 20-luvun loppuvuosina ensin kidekone ja sitten oikea radio. Yhteen aikaan hänellä oli käsin pyöritettävä filmikone, jossa oli vain yksi ulkomainen filminpätkä, mitä sitten pimeäs-sä huoneessa katseltiin. Edisonia mukaillen hän rakensi myös leijan, mikä tuulella kohosi kylän päälle yli sadan metrin korkeuteen. Erään talven yritys oli sellainen hyp-pyrimäki, minkä ylämäki alkoi asuintalon katolta, pii-pun juuresta.

Esko ja monet muutkin kylän nuoret miehet joutuivat sodan uhreiksi, mihin olisivatkaan kerinneet.

*Eino Juutilainen
Savonlinna*

★☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Jouluvalmistelua kirkossa

Isäni oli Tuusniemen kirkon kirkkoisäntänä 1930 luvun kahta puolen. Kirkkoisännän tehtäviin kuului myös kir-kon joulukuntoon laittaminen. Kun sähkövaloa ei silloin ollut, niin kirkko valaistiin kaasulla toimivilla lampuilla. Lisävalaistuksena ainakin jouluna oli sadat kynttilät.

Jokaiseen ikkunaan laitettiin A-muotoinen lautateline. Telineessä oli syvennykset noin kymmenelle kynttilälle. Lisäksi käytävän kohdalla olivat kynttiläkruunut. Kir-kossa on kymmeniä ikkunoita, niinpä kynttilätelineiden valmiiksi laittaminen saattoi viedä parikin aikaa pari-kin päivää.

Joulukirkon valaistus olikin sitten niin lapsen kuin ai-kuisenkin kirkkovieraan mielestä silmin nähden mahta-vaa.

Isä otti meidät pojat ja lie mukana ollut myös naapurin poikia mukaansa kirkkoa laittamaan. Olihan se erikois-ta kun sai kirkossa juoksennella pitkin käytäviä ja olla vaikkapa hippasilla. Suurempaa meteliä ja ääntä ei kui-tenkaan saanut pitää.

Sakastin lattian alla oli on niin sanottu viinikellari. Isä-ni oli avannut sen luukun. Juoksennellessa osuin luukkuun ja putosin tai paremminkin vierin viinikellariin. Silloin veljet rupesivat huutamaan: "Otto putosi! Otto putosi!"..

Joutuinhan se isä tuli auttamaan, eikä siinä se pahem-paa tapahtunut. Olihan pakkaspäivä ja vaatetuksemme oli sen mukaista. Oli iso päällystakkikin ja se vyöllä keskeltä kiinni.

Siellä viinikellarin hyllyllä oli tammesta valmistettuja tynnöreitä. Tynnörit olivat noin 30 litran vetoisia. Niissä oli varmaan täysiä ja tyhjiä.

Sain myöhemmin ostaa tällaisen viinitynnörin – tyhjän kylläkin. Tynnöri on vieläkin tallella kotimuseossani.

*Otto Juutilainen
Tuusniemi*

Toiminnan saralta – Tuusniemen Sotainvalidit ry

Sotainvalidien Veljesliitto perustettiin elokuussa 1940. Sotamarsalkka Mannerheim sanoi perustavassa kokouksessa: ”Tietäkää kukin, että teissä itessänne ja sisimmässänne asuu se voima, joka auttaa teitä eteenpäin. Ja te ette ilman omakohtaista halua ja yrittämistä pääse tuloksiin edes suurenkaan ulkoapäin tulevan avun turvin ja ulkonaisen tuen varassa. Lähteköön siis jokainen teistä kohdallaan rakentamaan ja kohottamaan omaa tulevaisuuttaan. Voittakaa vaikeutenne, pysykää lujana ja näyttäkää maailmalle jo sodassa näyttämänne ihmeen lisäksi uusi ihme, se mitä Suomalainen sotilas invalidinakin pystyy sisullaan tekemään.”

Tuusniemen Sotainvalidit ryhtyivät itse työhön veljiensä auttamiseksi perustamalla oman osaston 61 vuotta sitten 9.3.1942. Ensimmäiseen johtokuntaan valittiin puheenjohtajaksi Antti Räsänen, varapuheenjohtajaksi Eino Holopainen, sihteeriksi Eero Huttunen, jäseniksi Mikko J. Savolainen ja Antti Ikonen. Varajäseniksi valittiin Pekka Miettinen ja Pekka Heiskanen.

Invalidien toiminnassa on aina ollut voimakkaasti taloudellinen sävy. Tärkeää on ollut myös henkisen huollon ylläpitäminen. Taloutta on vahvistettu mm. liiketoimintaa harjoittamalla. Kirkonkylässä pidettiin Pirtti Kahvi-

laa vuosina 1945–1956 ja Paakkilassa tehtaan työmaaruokalaa vuosina 1946–1975. Ehdottomasti tärkein varainhankintamuoto on ollut perinteinen Sotainvalidien syyskeräys, jonka turvin on pääosin pystytty toiminta rahoittamaan.

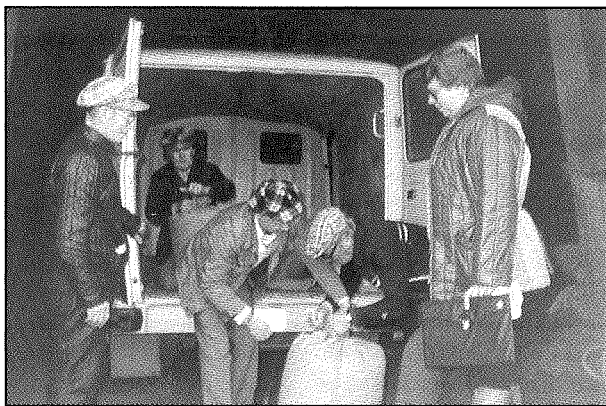
Emme voi myöskään unohtaa oman Veljesliiton ja -piirin, Tuusniemen kunnan ja Tuusniemen Osuuspankin tukea.

Yhdistyksen alkuaikoina mainitaan usein toimitetun pika-apua invalidin perheelle, tilanteessa missä muuta ulospääsyä ei tilanteesta näyttänyt olevan. Vuosikymmeniä oli myös perinne. Kun sotainvalidin lapsi pääsi ylioppilaaksi, hänelle lahjoitettiin ylioppilaslakki lyyran kera.

Kotona asumisen mahdollistaminen on aina ollut tärkeällä sijalla. Piirin korjausneuvojan avustamana on kunnostettu asuntoja. Jo usean vuoden ajan on invalidien ja heidän leskiensä kotona asumisen helpottamiseksi pyritetty kodinhoidon avustajaprojektia, jota paikallinen 4H-yhdistys vetää. Yhdistyksen toiminnan tärkeä alue on neuvonta, sekä avustaminen kuntoutuksen-, eläke-, laitoshoidon-, sotavammalain mukaisten korvaus-, ym. hakemisen paperityössä.

Osaston 40-vuotisjuhla 1982. Kuvassa huomionosoituksen saaneet invalidit ja naisjärjestön jäsenet. Vasemmalta: Sanelma Hiltunen, Hilma Räsänen, Ilmari Hakkarainen, Liisa Räsänen, Otto Hentelä, Salomo Smolander, Matti Hirviheimo, Eero Kärppä, Ilmari Poutiainen ja Kalle Smolander.

Syyskeräyksessä – joka muuttui rahakeräykseksi 1987 – oli vilja pääasiallinen tulo. Paikallinen Lions Club ja reserviläisjärjestöt ovat avustaneet keräystä kymmeniä vuosia. Vasemmalla Pekka Hyvärinen, oikealla "vallesmanni" Tero Toivola

Tuntemme sanonnan "henki se on joka elävän pitää" Varmaankin parasta henkistä huoltoa ovat olleet yhteiset eri nimikkeiden alla järjestetyt veljestilaisuudet ja retket. Näitä on järjestetty yksin, yhdessä naapuriosastojen ja veteraanijärjestöjen kesken. Tärkeitä ovat olleet myös oman piirin järjestämät yhteiset tilaisuudet.

"Talo ilman aitan polulla astelevaa emäntää, on kuin pilvinen päivä". Naisjaosto perustettiin vuonna 1952. Naisjaosto on toiminut koko ajan erittäin aktiivisesti. Sen henkinen ja taloudellinen tuki invalidityössä on ollut valtavaa ja ilman sitä toiminta olisi jäänyt paljon vaille ja puutteelliseksi. Jaosto lahjoitti 1962 invalideille oman

lipun. Jaoston ensimmäinen puheenjohtaja oli Aino Nikkilä. Nykyään jaostoa vetää Hilkka Rissanen.

Sotainvalidit on meidän kaikkien onneksi sellainen järjestö, johon ei uusia jäseniä enää tule. Jäsenten keski-ikä on 83 vuotta. Heidän puolisoitensa ja leskiensä iän kasvaessa ja kuntoisuuden laskiessa palvelutarve kasvaa. Monet asiat, joista on selvitty aikaisemmin omatoimisesti, ei suju jatkossa enää ilman tukea. On itsenäisen suomen maineasia se miten se hoitaa invalidien ja veteraanien asiat kunniallisesti loppuun asti. Kun te ette enää jaksa kaikkea mm. järjestöasioitane hoitaa, on meidän nuorempien sukupolvien velvollisuus hoitaa näitä asioita.

Hyvänä esimerkkinä tästä on että Otto Juutilainen on hoitanut yhdistyksen sihteerin tehtäviä jo 17 vuoden ajan.

Tuusniemen Sotainvalidien jäsenmäärä on ollut korkeimmillaan 76 jäsentä. Tänä päivänä jäseniä on 20. Korkeasta iästä johtuen luonnollinen poistuminen jatkuu. Nykyään keskustelemme järjestössä siitä, miten lähivuosien organisaatiouudistus tulisi tehdä. Mikä toiminnan tapa palvelisi parhaiden jäseniä. Vaikka paikallinen yhdistys tulee joskus liittymään suurempaan kokonaisuuteen, niin Tuusniemellä tulee olemaan joku henkilö näitä asioita hoitamassa. Tämä niin kauna kuin yksikin järjestön jäsen on elossa.

Lopuksi lainaan Karttulan sankaripatsaaseen kirjoitettuja sanoja:

"Kiitos Teille sankarit maan, täällä että vapaana olla saan, kaikesta mikä meille turvattu on, kunnia Teille kuolematon."

Juhani Mustonen

Tuusniemen Sotainvalidit ry:n puheenjohtaja

Pietta Pasatar

Tuusniemen seurakunnassa oli vuosisadan vaihteessa pappina rovasti Petrelius. Siihen aikaan oli rovasti pitäjässä melkoinen herra. Pappi sai tuolloin palkkansa luonnon tuotteina. Sai lehmiä ja viljaa, kun tarvitsi rahaa.

Pappilan nuoret olivat myös muita arvokkaampia, oli arttuherraa ja esterneitiä. Arttu-herraa pidettiin vähän semmoisena keikarina, vaikka oli varmaan ihan kunnan poika.

Siellä kirjoilla oli sitten nainen, joka teki semmoisia satunnaisia töitä. Kesäaikana oli tietenkin taloissa töitä; oli heinäntekoa ja elonleikkuuta, oli riihenpuintia ja perunannostoa. Pietta Pasatar oli tämän naisen nimi. Kai sitä pidettiin vähän niin kuin löyhkänä.

Olipa sitten taas sunnuntai. Tuusniemen kirkossa oli jumalanpalvelus ja rovasti Pertelius saarnasi. Piettakin oli siellä istumassa. Ne saarnat olivat siihen aikaan pitkiä. Saattoi jopa nukahtaa sinne kirkonpenkkiin istuallaan.

Mitä kaikkea tuo pappi liene puhunut. Arvosteli sitten seurakuntalaisia, että kun on semmoisia ihmisiä, jotka eivät viitsi tehdä työtä. Elävät vain toisten kustannuksella. Piettapa otti siitä vähän nokkiinsa, sanoi sieltä penkistä kovalla äänellä: "Se ol' minulle tuo!" Rovasti siihen: "Pieppä sinä Pietta suus kiinni, vai vai pittääkö minun Piettan suuhun lukko hommata". Tähän Pietta: "Eipä tuota oo lukkoja aittojesikaan ovilla kun Arttu-herra kaikki varastaa". En tiedä, jatkuiko tämä keskustelu.

Arttukin kun tarvitsi rahaa, niin eipä ollut muuta keinoa, kuin pihistää sieltä aitoista niitä rovastin viljoja. Mitenkään lie sitten ne viljat rahaksi saanut?

Tämäkin juttu on niitä Isä-Pekan juttuja

Lüsa Lyytikäinen
Kuopio

Pahkalahden Martta

Pahkalahden Martta kesällä 1976.

Kuvan omistaa Sanni Koponen

Tuusniemen Pajusaassa Antti ja Reetta Voutilaisen tytönä syntyi 29.12.1900 Martta, viisilapsiseen perheeseen. Kansakoulun hän kävi kirkonkylän koulussa, opettajanaan Kusti Pasanen. Käsityökurssin Martta kävi rouva Pasasen opastuksella.

Isänsä ja ainoan nuorena kuolleen veljensä jälkeen talo jäi naisten toiminnan varaan. Silloin Martta tottui kaikkiin "miesten töihin" kuten käsin kylvämiseen, hevosella kyntämiseen ja karhittamiseen. Hän oppi hyvin myös viikatteella näyttämisen.

Saassa asuminen opetti myös kunnioittamaan luontoa, ehkäpä paremmin kuin mantereessa asuva.

Martasta tuli jo nuorena suuri luonnon ihailija. Niinpä kun Tuusniemelle perustettiin vuonna 1915 Eläin- ja luonnonsuojeluyhdistys "Varpunen", valittiin Martta nuoresta iästään huolimatta sen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Martta sai siitä kunniakirjankin Helsingistä saakka.

Tämä läheinen suhde luontoon näkyy myöhemmin hänen monissa kirjoituksissaan. Myöskin pappiloiden läheinen naapuruus antoi paljon vaikutteita moniin kulttuuriharrastuksiin.

Pajumäessä oli kyläkuoro, jossa Martta lauloi 1920–1930 -luvulla opettaja Aili Viljakaisen johdolla.

Pahkalahdelle Martta tuli vuonna 1927 avioiduttuaan Aukusti Miettisen (Pahkalahden Kustin) kanssa. Kusti tunnettiin erikoisena tarinoiden kertojana. Hän

muisti paljon lapsuus- ja nuoruusvuosiensa tapahtumia, joita hän omalaatuisella huumorilla höystettynä kertoi. Martta tarkkakorvaisena ja hiljaisena mietiskelijänä merkitsi juttuja muistiin. Niinpä Martalla oli merkintöjä ja muistiinpanoja lähes 60-vuoden ajalta. Muistiinpanot sisälsivät tapahtumia Pajumäen kylältä ja maailman menosta yleensä. Sieltä löytyy kylän lasten syntymät, häät, hautajaiset ja vuosijuhlat. Taloudellisena ihmisenä jopa nuukuuteenkin yltävänä tunnettu Martta piti kirjanpitoa kaikista talouteen ostetuista tarvikkeista. Ruokatarpeiden hinnat ja määrät olivat tarkalleen merkitty. Merkintöjä on monta sinikantista vihkoa täynnä.

Kansanperinteen keräily ja tallentaminen oli Martan sydäntä lähellä. Kaikki entisaikojen työkalut ja tarvikkeet saivat paikkansa Pahkalahden kodissa ja pihapiirissä. On ilo nähdä että nyt Seppo ja Tuula arvostavat Martan keräilyä. Vanhat esineet ovat kunniapaikalla heidän vapaa-ajan asunnossaan. Martan entisessä kodissa kangaspuutkin ovat paikallaan, ihan niin kuin Martta olisi vain pistäytynyt asioilleen, jatkaakseen kohta kutomistaan. Martan henkisille harrastuksille oli luonto suuri innoittaja. Siksi monet runot ja murrejutut saivat aiheensa luonnosta ja jokapäiväisestä elämän piiristä. Monissa runoissa oli Kalevalainen runo mitta. Runossaan "Kaunis Katajani" hän kaipailee lapsuus- ja nuoruusaikojensa pystykatajaa, jonka vieras käsi on kaatanut. Ruokarunossa on mahan täytettä maalaisruuista herrasväen puddingeihin. Kaikki savon murteella mukavasti maustettuna.

Rukoilun ja kirjanpidon lisäksi Martta oli vuosikaudet kirjeenvaihdossa museoviranomaisten kanssa Kuopioon, jopa Turun museoon saakka. Museolle lähettämissään kirjeissä Martta on tallentanut Tuusniemen elämän menoa ja kulttuurihistoriaa, aina 1900-luvun alusta lähtien. Aiheet olivat elämän eri aloilta, kuten maanviljelyksen kehitys, murretietous, erikoiset nimistöt ja mistä ovat paikat saaneet nimensä. Töiden ja tapojen kuvauksia ja niiden kehittymistä. Muistiinpanot sisältävät tie- ja ve-

Kirjoittaja Sanni Koponen, lehtemme monivuotinen avustaja ja perinnetiedon muistiin merkitsijä.

Kuva: Valto Holopainen

siliikenteen, majatalot ja kievarit. Postinkulun ja meijeri-toiminnan alkuajat, merkkikivet, sepät ja heidän työnsä. Kalastuksen, nuotta- ja venekatokset, nuorten tapaamis- ja karkelopaikat, kirkkomatkat eväineen. Kaikki nuo jo katoavaa kulttuuria. Muistan Martan kertoneen liippakivestä niittytien varressa. Siinä Martan isä hioi kirveet ja puukot, sekä liippasi viikatteen. Niin sileä se kivi oli. Papinkivi on taas Juojärven salakari, siihen on ajautunut myrökässä papin vene, tuhoisin seurauksin, sillä pappi hukkui.

Pahkalahden Martta oli luonteeltaan vaatimaton, eikä halunnut muiden tietävän harrastuksistaan. Aivan viimeisinä vuosinaan hän uskoutui minullekin asioitaan kertomaan. Jo vuosikymmeniä hän oli kirjoittanut museovirastoon miehensä Kustin nimellä. Vasta Kustin kuoltua museovirastosta pyydettiin jatkamaan kirjeenvaihtoa. Silloin Martta paljasti olleensa se kirjoittaja.

Näiden kirjoitusten lisäksi Martalla oli mieluista tehdä käsitöitä. Kankaan kudontaa hän harrasti vielä yli kahdeksankymmentävuotiaana. Niinpä hänen kangaspuissaan valmistui kahdeksanvartiset pöytä- ja pyyheliinakankaat, punapöytäliinat, seinäraanut ja tākānāt.

Martan elämä päättyi Tuusniemen terveyskeskuksessa vain muutaman päivän sairastettuaan 14.10.1987. Suuren sukulais- ja ystäväjoukon kanssa saatoimme Martan miehensä vierelle ikiuneen.

Sanni Koponen

Matka seimelle

*Alla tähtien hiljaa kuljen
ja joulusta unta nään
Pois mielestäin hälinän suljen
ja juhlan muistoihin jään*

*Nuo kirkkaat tähtien sillat
ovat loistaneet silloinkin
Taas muistan aattoillat
ja kynttilät joulupuun*

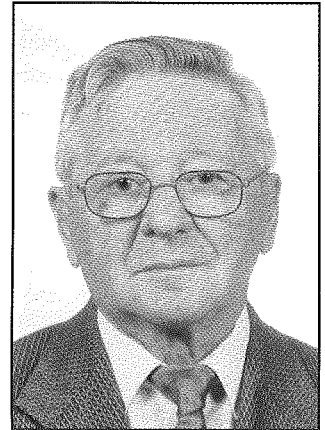
*Nyt soidessa jouluvirren
sisin hiljaa värähtää
Ja luona Betlehemin seimen
saan hetkisen viivähtää*

*Saan paimenten torvien jättää
tämän arkisen vaivan ja työn
Ja enkelikuoron kanssa
saan ylistää ihmettä jouluyön*

Sanni Koponen

Kotiseutuni Kosula jouлумietteissä

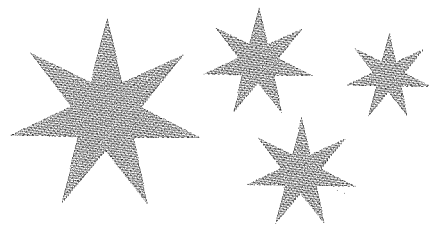
Yhteiskuntamme on kokenut voimakkaan rakennemuutoksen menneinä lähivuosikymmeninä. Etenkin elämä maaseudulla on muuttunut paljon niistä ajoista, jolloin nuorena miehenä läksin Kosulan kylästä opintielle ja työelämään. Vielä 50 vuotta sitten Kosula oli terveen väestörakenteen omaava vireä ja elinvoimainen kylä: oli koulu, yli 40 maitotilaa, kolme kauppa, posti ja pankki. Tänä päivänä väestön keski-ikä on 75 vuotta, enää ei ole koulua, ei postia eikä pankkia. Maitotiloja on jäljellä vain muutama. Kauppa onneksi vielä toimii, ilmeisesti sekin vain kesäasukkeen turvin. Niin Kosulan kuin valitettavan monen muunkin syrjäkylän kohtalo näyttää lohduttomalta – edessä on autioituminen, ellei tapahdu ihme.

Jotta apea mieli ei etenkaan näin joulun alla pääse valalle, on parasta hyväksyä tosiasiat ja on pyrittävä poimia menneestä se hyvä anti, jonka turvin on itse jaksanut elämänsä rakentaa. Kohtalani asia, josta olen syvästi kiitollinen ja jota kotiseutuni Kosulasta olen jäänyt kaipaamaan, on yhteisöllisyys – tunnetila, joka suurperheen kuopukselle pääsi virkeässä pikkukylässä syntymään.

Yhteisöllisyyttä, yhdessä kokemisen riemua ja surua sekä toinen toisistaan välittämistä tarvitsemme niin tänään kuin silloin ennenkin. Vahvistakoon joulu ihmisyyttämme – Hyvää Joulua!

Mauno Heiskanen
kansikuvan tekijä

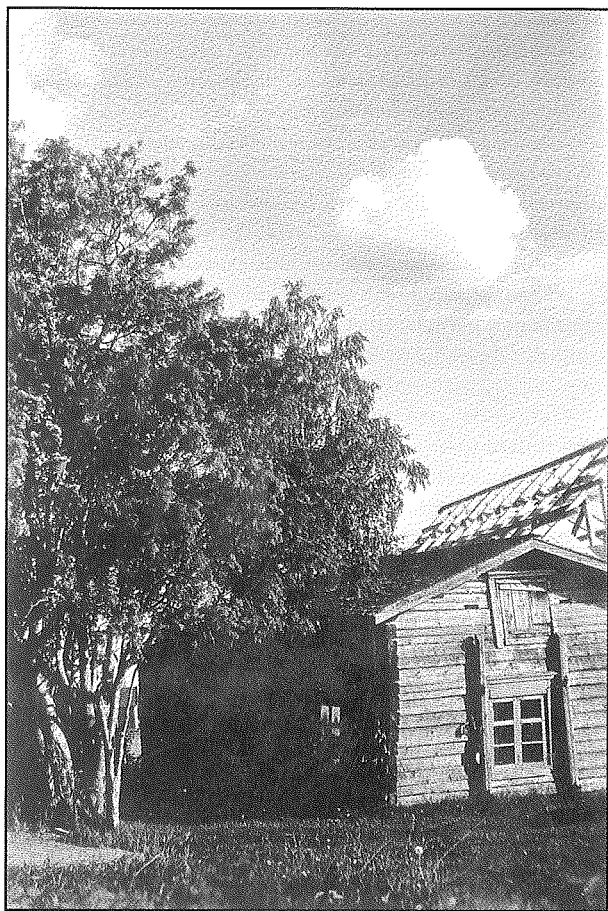

Jouluaatto vääränä päivänä – ja muuta sota-aikana sattunutta.

Itselläni ei ole muistikuvia sotajoulusta, jota vietimme Tuusniemen Koivurannassa. Äitini kertoi kuitenkin usein joulusta ja joulukuun tapahtumista.

Oli marraskuu 1939, kun pakenimme juuri alkanutta talvisotaa Helsingistä tänne Tuusniemelle. Oli silloin vasta vajaan vuoden vanha, mutta koska olen joulukuun alussa syntynyt se oli elämäni toinen joulu ja jouluaattoon mennessä olin ennättänyt täyttää vuoden.

Meillä oli ja on yhä mökki täällä Tuusniemellä. Silloin sotatalvena siellä asuivat iäkäs mummoni ja hänen sisarensa. Isä jäi Helsinkiin, toiset sisarukseni pakenivat Ilmajolle, äidin kotipaikkakunnalle. Äitini ja minua seitsemän vuotta vanhempi veljeni tulivat, tulimme tänne Tuusniemelle.

Koivuranta vuonna 1956. Takana kohoaa jo uusi rakennus.

Mökki oli vanha, se ei ole sama kuin nykyinen Koivuranta. Siinä oli tupa ja kaksi peräkkäin olevaa kamaria sekä pieni alkovi, jossa mummoni nukkui. Ulkona paukkuivat hirveät pakkaset.

Täysikuu näkyi usein ikkunasta ja veljeni, jonka nimi oli Ukko opetti minua sanomaan kuu.

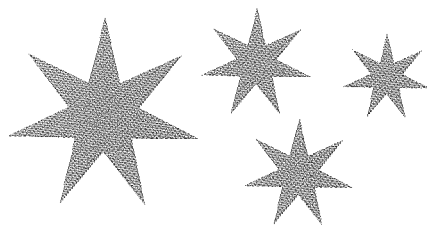
Niinpä ensimmäisiksi sanoikseni muodostuivat, lapselle aika harvinaiset ensi sanat, eli Kuu-ukko.

Opin myös kävelemään Koivurannassa. Mummoni ja hänen vanha sisarensa eivät olisi millään antaneet äitini viedä minua ulos, mutta äitini yritti kuitenkin silloin tällöin vähän tuulettaa minua mökin tunkaisesta ilmastasta. Ulkona oli paljon lunta. Mummot eivät olisi antaneet myöskään veljeni käydä naapurissa leikkimässä, mutta Ukko karkasi aina välillä pappilaan, jossa silloin asui Hätisen samanikäinen Jaakko-poika. Kerran Ukkoa harmitti kovasti ainainen sisälläolo, että hän rakensi lumeen jonkinlaisen kolon, jossa istui koko päivän eikä tullut esiin piilostaan, vaikka äiti ja mummo kuinka paljon hyvänsä huutelivat.

Joulu oli kuitenkin erikoinen. Mummot olivat nimitäin saaneet päähänsä, että jouluaatto olisi sinä jouluna jo päivää tavallista aikaisemmin. Äitini yritti väittää, ettei asia ole niin, mutta mummot olivat aivan varmoja asiastaan. Niinpä jouluruuat laitettiin, laulut laulettiin ja lahjat jaettiin päivää ennen jouluaatto. Mummot luulivat, että silloin oli oikea jouluaatto. Seuraavana iltana mummoni meni käymään Hätisessä. Suuri oli hänen hämmästyksensä, kun siellä parhaillaan vietettiin jouluaatto. Äitini oli ollut oikeassa. Näin olen minäkin kerran viettänyt jouluaaton vääränä päivänä.

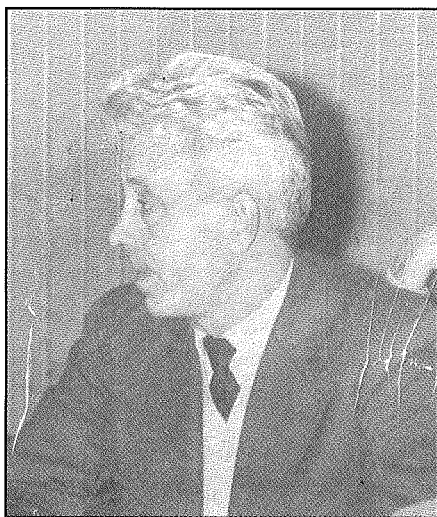
Onneksi talvisota ei kestänyt kovin kauan ja niin pääsimme menemään takaisin Helsinkiin.

Tuulikki Metsälä

Anttilan Simo, enoni herastuomari

Kerron sinulle eno vähän siitä, millaisena olen kokenut sinut ja mitä sinä olet merkinnyt minulle. Sinä olit lapsuuteni idoli. Muistan miten komea sinä olit. Ja niin naurava ja leikkisä. Oli hauskaa tulla kotiisi ukkilaan, sinne äidinkin lapsuuden kotiin. Siellä te koko porukka olitte rappusilla meitä tervehtimässä ja toivotitte tervetulleeksi kädestä pitäen. Pienenä se oli hienoa. Sinulla oli hauska tapa kutsua minua Hetaksi ja pikkusiskoa Heleenaksi. Sinä huomioit meidät lapset hyvin. Erikoisesti minä muistan sen, miten sait minut suuttumaan ja polkemaan jalkaa kun väitit villahousuni näkyvän. Totesit aina uudelleen, että kyllä ne vain näkyvät. Väitin vastaan sitkeästi, mutta viimein kurkistin itsekin. Villahousut olivat ihan kamalat, ne pistelivät ja kutittivat. Talvipakkasella hevoskyydissä ne olivat kyllä tarpeen mutta sipaisin ne heti pois kun voin. Ja sitten sinä muka näit ne. Se suututti. Se vihastutti ja ihastutti yhtäaikaan. Nyt kiitän sinua siitä. Sinä opetit minulle tärkeää ja ei totta -ajattelua. Kaikkea ei pidä uskoa. Ymmärrän että lapsesta pitäen on tärkeää harjoitella erottamaan myös tämä yhteys. Aikuisena voi pipo todellakin kiristää, jos ei ymmärrä leikkiä. Mikä opettaja olitkaan. Olit aikuinen, joka kesti kiukun ja jota sai myös ihailla. Sinussa oli iloa ja elämänvoimaa. Joskus olit oikea vekkuli.

Nyt myöhemmin sinä merkitsit minulle sukua, tunnetta kuulua johonkin suurempaan. Jatkoit perinnettä isän ja ukin jälkeen. Olit tukipylyvä lapsuuteen. Me puhuimme

samasta asiasta. Meillä oli sama menneisyys. Me kuulimme samaan sukukuntaan. Korvasit myös lapsilleni osan omasta synnyinkulttuuristasi maaseudusta. Lapseni saivat nähdä aivan oikeaa maalaiselämää, lehmää, hevosia, kyntämistä ja korjuuta. Kerran Mika sai olla antamassa yskänlääkettä pellon reunalta. Kyntäjää välillä yskitti, muistathan jo silloin oli apu tarpeen. Marjo taas ihmetteli hevosen hännän haisemista kävellessään mummonsa kanssa mäkeä ylös teille. Näin kauas olivat lapseni omasta taustastaan loitonneet. Vankka maalaistausta ja suvun yhteys ovat olleet minulle tärkeitä elämän tukipilareita. Käynti sinun luonasi vahvisti rakkauttani maaseutuun ja luontoon. Sinä jaksoit puhua maaseudun puolesta. En ole aina ymmärtänyt tämän asian merkitystä omalle hyvinvoinnilleni. Ymmärrän, että ihmisellä on perustarve kuulua johonkin suurempaan, olla osa sitä tulla hyväksytyksi ja arvostetuksi siinä ja kuulua jollekin. Minä kuuluin. Tunsin olevani yksi tärkeä jäsen sukumme jatkumossa, en kuka tahansa vaan juuri minä, Irja, Anttilan Annan tytär.

Opetit myös yhteiskunnasta. Osallistumalla erilaisiin yhteiskunnallisiin luottamustehtäviin jätit sen perintönä myös meille. Näyttit esimerkilläsi yhden ihmisen mahdollisuudesta ja myös velvollisuudesta vaikuttaa yhteisiin asioihimme. Hoitamalla oman osuutesi tästä yhteisestä kakusta teit velvollisuutesi koko yhteiskunnalle. Mitä muuta me voimme kun ottaa oppia siitä. Se on perintöä jos mikä.

Muutama päivä sitten syntymäpäivilläsi onnitellessani jo väsynyttä sinua, siteerasin yhtä elämänviisautta, jossa sanottiin, että tärkeintä elämässä on elämä itse. Jotenkin se lause on puhutellut minua. Pohdin miten sellaista voi sinulle, itseäni niin paljon vanhemmalle ja viisaammalle. Saatika kun en oikein aina itsekkään jaksa siihen uskoa. Otit sen vastaan huokaisemalla kyynelsilmin, että se on vaan niin vaikeaa. Näin ketjumme yhtyivät. Sukupovien ero häipyi. Elämisen vaikeus on yhteistä. Pidimme kädestä ja katsoimme toisiamme. Jätimme jäähyväiset. Sain vielä tilaisuuden sanoa sinulle miten paljon olet merkinnyt. Että olemme saaneet rakastaa sinua. Hyvää kotimatkaa eno-kulta.

Irja Huttunen

Sijainti: Iso Vihtalahti, Löytösuo
Omistaja: Esko ja Raija Miettinen
Rakennettu: 1979

Sijainti: Kuiviniemi
Omistaja: Oiva Miettinen
Rakennettu: 1997

Sijainti: Juojärvi
Omistaja: Valto ja Tuula Holopainen
Rakennettu: 1994

Tuusnie savusa

*Koska kaikki tietoommekaan tulleet sa
 jatkamme esittelyä vuode*

*Koonnut ja osan sauno
 (Otan myös vastaan savu*

Sijainti: Juurikkalahdentie
Omistaja: Vilho Marttinen
Rakennettu: 1940-luvulla

Sijainti: Laukansalo, Eräpaimen
Omistaja: Auvo Hirvonen
Rakennettu: 2003

Sijainti: Pantamäessä, Suur-Ahvenisen rannalla
Omistaja: Pekka ja Maire Antikainen
Rakennettu: 1946

Sijainti: Leppäniemi, Tuusniemi
Omistaja: Pentti Rissanen
Rakennettu: 1929

meläisiä aunoja

*usunat eivät mahtuneet tähän numeroon,
 2004 Tuusniemen Joulussa.*

*kuivannut: Valto Holopainen
 (numovinkejä vastaisen varalle.)*

Sijainti: Tulisaari, Tuusniemi
Omistaja: Pentti Auvinen
Rakennettu: 1997

Sijainti: Viitamäki
Omistaja: Esko ja Liisa Räsänen
Rakennettu: 1997

Sijainti: Vihtaniemi
Omistaja: Seppo ja Seija Miettinen
Rakennettu: 2000

Sattumija kouluajoilta

Auli Räisänen esitti tämän kirjoittamansa kronikan Sannaniemen koulun tapaamisjuhlassa 20.7.2003.

Pitänöön tähän alakuun kertoo teille yksj asiia. Kun tuo Hätisen Rami soitelj tästä tapahtumasta, hiän toivo, jotta minä kirjuttaisin tänne ronikan. Eii, ei tule mittää. En ossoo. Panin kovasti hanttiin. Eikö ou muuten mukava sanonta, tuo hanttiin paneminen. Kukkaan lie keksinnä?

Vuan ei se kuulkee auttanna, se vuan Rami vänkäs, jotta kirjutahhan jottai. Aihe on vappaa, tyyli samoten. No mikäkun oon vuan tämmönen putkessa olova mek-kotyöläinen, niin eihän minulta voi paljon oottoo mittää ihme ronikoita. Vuan jos teille passoo niin suatanhan minä muistella jottai kooluaukasija tappaaksia. Sanonpa-han vielä sennii jotta minä oon sittä kirjuttanna tämän tällä minun toisella kotjmaisellanj, eli savvoo vappaasti lorkatellen.

Männäämpäs asiiaan. No niin. Meitähän olj siellä Koi-vuharjun kammarissa syksyllä 1952 ensimmäistä luokkoosa alottamassa ainakii serkku -Taina, Happos Martti ja minä. Ylemillä luokilla olj sukulaisia enempiikkii. Olj veljpoika ja sittä lissee niitä serkkuja. Kouluhan alako kerrassaan satunaisesti. Alakoulun opettajana meillä hyöräsj Vuosalon Eeva ja minulle on jännä semmonen muistikuva, jotta ne ensimmäiset vuot, taijettiin enimmäkseen leikkijä ja laaloo ja lukkee satuja. Yläkoulun opettajana olj Edvard Halonen. Häntä sanottiin yleisesti Eetuks. Hänes-tä minulle ei ou jännä muuta mieleen, kun että hän olj perinteisen opettajan näkönen.

Ieva se olj sittä ilonen immeinen ja isoryntäinen. Olj sii-nä opettajatätissä kylän miesvaille silimänruokoo. Siihen aikaan ruukkasivat käätee koulukkaista syksyllä puoluk-kametässä. Minun äit Holopaisen Iita juohattelj usseinnii porukat marjapaikoille. Kerranniin olj männä puskuteltu moottorivenneellä Vihtaniemen salolle puolukkaan. Olj oikein nätti sykkynen päivä. Aarinko paistoo lekottij ja

Eeva opettajakki olj riisunna tuuljtakkisa kannon nok-kaan. Mitenkähän liekkää sattunna siinä marjoja harroos-saan, jotta muljahti toinen rintavarustus puseron kaala-aakosta ulos. No eepä Eeva siitä häkeltyynnä, herakasti naarain vuan tyrkkäsj karkulaisen takasi liiviisä. Äet ja minä oltiin siinä likellä ja kyllä meitä tappaas hytkäätti vielä monasti jäläkeen päinnii.

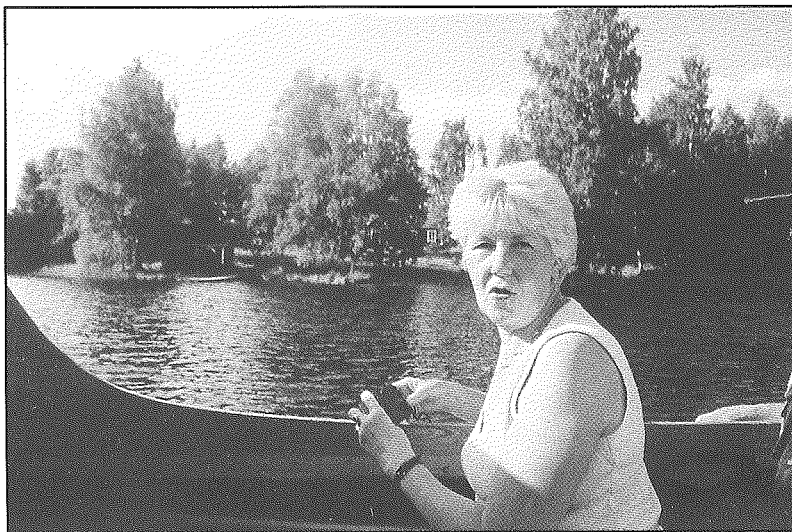
Jos alakoulu piässi mäнемään vähä niinkun leikin varjolla, niin neljännellä luokalla tulj sitten vastaan karu tottuus. Yläkouluunhan myös siirryttiin Korpelan tup-paan. Opettjaks vaihtu Mykkäsen Olavi kuiviin aineisiin ja Vepsäläisen Raili tyttöin käsjtöihin ja voimistelluun. Minä olin ainut tyttö luokallainj kun Taina lähti perrei-neen kierämään mualimoo ja Sutisen Toivo tulj hänen tilalleen.

Sillonj neljännellä luokalla ollessanj sattu sekkii, minun kouluhistorijaan ainuukj jäänyt tappaasj. Nimittäin lais-kassa olo. Arestissa en kyllä tarvinna olla yhtään kertoo, vuan laiskanlaksylle jäin, kun en muistanna jonnii sovan alakamisvuotta ja Mykkäsen Olli olj hirveen tarkka just niissä asioissa. Pienenä livennyksenä sanottakoon, jotta en minä ollut ainut, joka sillonj laiskaan jäi. Vuan eipä jännä Topi, se ties sen halavatun vuosjluvun.

Korpelan tuvassa toimi keittola koulun kanssa samassa tilassa, vähän syrjemmällä. Siellä ne kiehuva ruplattelj potattihaavikkaat ja muuttii sapuskat. Keittäjistä muis-tan ainakin Tihheen Anjan ja oiskoon ollunna Happosen Vieno ja Tirkkosen Marttakin jonnai talavena. Taijettiin myö joskus jähä seuroomaan keittäjän touhuja niin pit-käks aikoo jotta pitj opettajan koppaattoo pöytäsä nurk-koo, jotta kahtokeehan välillä tännekkii päin.

Työ jotka tiällä Korpelassa koulunpenkillä kuluttija housunno persaaaksija suatatta muistoo, jotta ennekun tulj muantie, niin tuosta aitan takkoo sai talavella hyrykyijit aina lammille asti. Kyllä siinä veit silimistä irtosj. Poijilla olj oma latusa ja tyttöillä vä-hän loivemmasta kohasta omaa. Andersii-nin Otto tykkäsj laskee siitä tyttöin mäistä. Kerran aateltiin tehä vähän jekkuva Otolle. Kasattiin pikkusen lavulle lunta, ikkäänkunj hyppyriksj. Sitten usutettiin Otto laskemaan, vaikka hyvin tiijettiin, jotta väljtunt on ihan lopullaanj. Kerettiin vielä ennen kellon soin-tija nähä, ku Otto pylläytti akan ja sukset männä huristi rinnettä alas. Tunnin alussa sitten Mykkänen kyselemmään jotta missee se on Otto? Kuatu mäissä ja sukset karkasj, myö kerrottiin vijattomasti. Eikä sannookaa

Kirjoittaja Auli Räisänen kotiseutu-matkalla syntymäkotinsa Erolannie-men Pajalahden edustalla 20.7.2003.

hyppyristä. Joutuhan se Ottokii sitten aikanaan piä märkänä tunille ja sai opettajalta nuhteet. Mitteepä luulette, jos tuo mejjän jekku ois tullu opettajan tietoon, oiskoon siinä ollu meille arestin paikka.

Sittenpä alako mejjän koulun nurkilla tapahtuva. Porskaattivat, aatotien Juurikkamäistä Saunaniemeen ja uus kommee koulurakennus nous metän keskelle Koivuharjun kuppeeseen. Viimeset kouluvuotenj sainnii sittä käyvä tässä uppeessa pytingissä. Siellä olj voimistelusalj ja kaikki. Hirvosen opettajapariskunta piti huolen, jotta tiijot ja taijot tulj päivitetyks, mejjän piänuppiin. Hätisen Liisa toimi muonitusmestarina elikkä keittäjänä ja hänen kontollaan olj koko koulutalon siivous ja talonmiehen hommat. Liisa keitti mahottoman hyvvee rokkasoppoo. Onkoon myöhästä pyytee resetti? On multa jäänynnä näiltä aijoilta vähän hampaan kolloon. Minähän olin silloin pitkä ja laiha ruipana ja hirveen huono syömään. Koulussa sitä eij ilennä konstailla vuan hupitti syyvä lautasesa tyhjäksi. Niimpä äit ja Liisa olj tuumanna, jotta aina kun Liisa piäsöö annos-telemmaan mejjän sapuskat niin lautanen kukkuroilleen. Tulpahan sekkii sittä myöhemmin juluk.

Lienköhään ollunna kuuvennella luokalla, kun Saunaniemen Ierikka-isäntä täytti pyöreitä kymmenijä. En uskalla männä ies arvoomaan jotta paljonko, vuan lapsen silimillä katottuna aika paljon. Nyt suatan ite lähennellä samoja lukemia. No myöhän mäntiin koko koulun voimin isäntee onnittelemmaan. Laaloo luukaatettiin semmonen nätti laalu ku "Halak illan ruskon auverman" Tai oikeestaan Happosen Martti laalo ja myö toiset vuan hymisteltiin taustalla. Martilla se olj erittäinnii kommee lauluiänj. Liekköön vielä? Ierikka-isäntä seiso rappusilla ja kuuntelj siliminnähän liikuttuneena. Ja arvoottako mitä? Käistä pittäin se mejjät jokkaesen penskan tervehti. Poijat pokkasj ja tytöt niijata nikaatti. Oltiin melekein kun linnan juhliissa.

Vieläkö työ muistatta aasialaista? Sitä lunssataatija, joka piti hirveen kovan kuumeen. Eikös vuan iskennä kyntesä minnuunnii. Kesken koulun uamuhartaaavven minä pyörtävä rojahin seisovilta jaloltanj. Sutisen Topi olj siinä minun takananj ja opettaja sano jotta oisit ottanna kiinni, kun näit toisen ruppeevan huojumaan, niin Topi kahto vähän sen näkösesti, ku siinä yhdessä laalussa sanotaan, jotta tyttöihin ei tämä poika näppijäsä pistä ja niin etteenpäin.

Opettajiin pienistä pahheista ei siihen aikaan ainakaa iäneen huastettu. Sillonj vuan pienenä penskana hoksasin jotta Vuosalon Eeva se jottai varjel siellä esjliinasa taskussa. Sittä aikoin piästä sain tietee jotta hiänhään tykkäsj vetästä röökin sillonj tällönj. No immeiisijähän myö kaikki ollaan, opettajattii.

Siinäpä ne olj piällimäiset muistelukset Saunaniemen kouluajalta meikäläisen näkökulumalta katottuna. Kansalaiskouluhan myös käätiin Juurikkamäissä. Ja yllätys, yllätys. Kukapa se oljkaa siellä opettajana. Noo Mykkäsen Olavi.

**Auli Räsänen
os. Holopainen
Varkaus**

Oliko Eino niskottelija?

Toisen jatkosodan tamikuussa 1942 kutsuttiin Tuomaisen Eino asepalvelukseen, niinkun kaikki muutkin 1923 ikäluokan pojat. Koulutuspaikka oli Kiuruvesi ja koulutus päättyi kesäkuussa 42, jolloin Eino muiden mukana siirrettiin valattuun Itä-Karjalaan Äänislinnaan. Sieltä edelleen syyskuussa samana vuonna Syvä-

Eino Tuomainen. Kuva vuodelta 1942.

rin taa Kourun kylään. Siellä Eino palveli kranaatinheitinjoukkueessa aina 1944 kesäkuuhun jolloin tuli eteen tilanne että Einon ollessa vuorolomalla koti-Suomessa, yksikkö oli alkanut vetäytymisen vanhalle valtakunnan rajalle ja lomalaiset käännytettiin Äänislinnassa takaisin ja sanottiin että Syvärintä on alkanut joukkojen poisvetäminen. Käskeettiin etsimään oma yksikkö jostakin Laatokan Viipurin suunnalta

Sortavalan suunnalla taas käännytettiin lomalaiset takaisin ja sanottiin että joukot tulee sieltä kaikki pois. Monien kiemuraisten vaiheiden jälkeen oma yksikkö löytyi ja se asettui Saimaan kanavan tuntumaan lähelle Viipuria Juustilan kylään rauhan tuloon asti. Aselevon voimaan astuessa syyskuun alussa Eino sairastui mahatautiin ja joutui Lappeenrannan kenttä sairaalaan. Omaan yksikköön oli määrä palata varsinaisen rauhantulon aikoihin, mutta sattui onnettomuus. Kuorma-auto, joka toi miehiä pois Lappeenrannasta, suistui tieltä ja kytydissä olijat lenti mikä minnekin. Eino sai siinä keuhkovamman ja joutui menemään Harjavallan sotasairaalaan ja olemaan siellä potilaana maaliskuulle 1945. Kotiintulo sieltä oli luku sinänsä. Sattui parahiksi monipäiväinen lumituisku ja kun ei tekniikka ollut silloin sitä mitä on tänään, niin kesti matkaa Harjavallasta Tuusniemelle kolme pitkää vuorokautta. Kuopiossa Eino ilmoitautui sotilaspiirissä niin kuin oli käsketty. No nyt oltiin kotona ja piti olla asiat kunnossa, mutta ei. Seuraavana syksynä Eino sai haasteen käräjille ja siellä luettiin 600 markan sakko niskuroinnista asevelvollisuutta kohtaan. Sen aikainen nimismies sanoi lähettäneensä kutsun saapua asevelvollisten kutsuntaan, mutta velvollinen ei ollut kutsua noudattanut. Asia vain on niin, että Eino ei ole tähän päivään mennessä sitä kutsua vielä saanut. Toisekseen mitä tekemistä yli kolme vuotta yhtämittaisesti palvelleella miehellä oli kutsunnassa

Pyrkii vain vähän mieltä jurppimaan kun paperissa merkintä "Niskotellut asevelvollisuuslakia vastaan"

Antti Pitkänen

Joulumatka

Olen ajanut tuttavapariskunnan kanssa kaupungista isoa tietä, pienempää tietä ja lopuksi äsken aurattua metsäautotietä. Vastamme tulee kääntöpaikka, mitä on vielä käveltävä kolmisensataa metriä. Maassa on parikymmentä senttiä lunta, pakkasta on kymmenkunta astetta, on kirkas ilma. Olemme varustautuneet kulkemaan umpea. Kulkue alkaa valua kuusten väliin.

Sujuuhan tämä minulta, vanhalta sissiltä, vaikka arnejia-ajasta on jo 35 vuotta.

Kaupungissa olen ollut juhlatunnelmissa jo viikkoja tätä ajatellessani. Tuttavilla on mukanaan kinkku ja kasseissa taitaa olla muutakin hyvää.

Saunamökki odottaa kesän jäljiltä. Auton lumilapiolla lakaistaan enimmäkseen lumet rapulta ja pihasta ja pääsemme sisälle. Tietysti on kylmää. Aivan aluksi laitan kaasukaminan päälle.

Kaasua säiliössä on varmaan liian vähän, mutta kuka sitä heinäkuun helteellä jaksoi moista asiaa hoitaa.

Vieraat istuvat ja ihmettelevät. Ruvetaan kyhäämään kahvia. Odotellessa menen navetalle etsimään lumilapiota, jonkinlainen sinne varmaan on jäänyt kolmekymmentä vuotta sitten kun sitä on viimeksi tarvittu. Löydän sekä fannerisen että kokopuisen.

Kenkäni ovat täynnä lunta, mutta hartiat ovat hiessä. Nyt manaan miksi tänne tuli tultua.

Alkuhämmennyksen jälkeen haukkaamme kinkkua ja leipää, juomme kahvia ja mutustamme herkullisia torttuita. Kynttilä palaa. Olisi myös navettalyhty mutta käryn vuoksi se saa toistaiseksi olla. Järvi aukeaa valkeana ja koskemattomana akkunalla, kukaan ei liiku. Onpa maisema kuin heinäkuun helteellä, varsinkin tänä kesänä kun tähän oli läikähty.

Aikamoisen ähellyksen jälkeen saamme avannon auki, saunan lämmitys on muuten tuttua ja puita riittää. Saunasta hypimme hangessa. Varmaan ketut ja muut oliot täällä ihmettelevät mitä porukkaa tänne on tullut remuamaan.

Kyydittäjäni alkavat iltapäivän alkaessa himmetä ja ihmettelevät edelleen aikomuksiani. Tännekö tosiaan jäät? Tanne minä sanon varmasti.

Hiljaisuus laskeutuu ympärilleni. Nyt testataan se joskus kesällä heitetty ajatus joulunvietosta kotona. Minä olen ollut täällä talvella, marraskuussa kuusi vuotta sitten, mutta silloin vasta oli sadellut lunta ja järvi alkoi jäätyä. Nyt olin pelännyt tulipalopakkaa lämmityskausunkin riittämisen vuoksi. Tosin aina on mahdollisuus lämmittää saunaa, ottaa sieltä lämpöä saunatupaan tai vallan nukkua saunassa.

Menen vanhaan tupaan muistelevaan. Ennen oli joulukuusi, koristeet, kynttilät ja vanha kissa kuusen alla. Siskoni otti esille paperisen koristeon, kuin ison sarjakuvan, missä punatukkainen tonttu nukkui. Sitten oli kuuseen iso paukkukaramelli muiden koristeiden joukkoon. Nuo kaksi asiaa toivat ennen minulle joulun. Vanhan kissan kynnet olivat armottomat kun se iski jalkaan, se piti käsittää ja

kiertää vähän kauempaa. Kesäisin kissa oli kaikki kesät metsässä, niin kai se nytkin luuli olevansa.

Mutta tupa on tyhjä ja kostea. Isä ja äiti ovat kuolleet. Tässä minä lähes kuusikymppinen olen jotain vielä täältä hakemassa. Saunatuovassa palavat iloisesti kynttilät, sauna antaa hyvää löylyä ja radio joulumusiikkia. Minä voin hyvin. Laatikossa on vanhoja joulukortteja kansakoulun kuuselta.

"Täällä kuusella, Käteen" on kosmoskynällä piirretty useampiin, nyt väri on haalistunut monissa jo lukemattomaksi. Yritän muistaa missä kukakin on, tajuan että yhteyksiä ei ole ollut enkä muista montakaan. Se oli tärkeää että kaikilta sai kortin, muuten ei oltu väleissä. Minä en tainnut saada ihan kaikilta. Kortteja on monenmoisia, pienemmät vain viitisen senttiä sivultaan. Yksi naapurin poika

teki urakkaa, eli tilasi postimyynnistä kasan kortteja, myi niitä muille ja sai jonkinlaisen myyntipalkkion. Muuten niitä kai sai vain kirkonkylän kirjakaupasta.

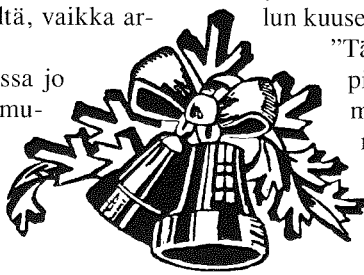
Metsässä välillä humauttaa lunta puista. Lapioiden polkuja sen verran kuin tällä matkalla on tarpeellista, kahvilan hangessa kesäisillä paikoilla ja niin kovin erilaiselta näyttää kaikki. Erään etelän kaupunki ja sen asiat ovat kaukana ja saavat olla. Kesken yötä herään unesta ihmettelyn missä olen. Kamiina heijastaa kattoon omi-tuisen kuvion, joka tavallaan sykkii. Kaasua on riittänyt, mutta kuinka kauan? Naapuritalo on näköyhteydessä järven takana, olen sopinut että sinne voin mennä jos mitä tahansa sattuu. Menen naapuriin kumminkin huvikseni, paarustan lumessa. Jään kestävyys ja monet muut tärkeät asiat on selvitetty jo aikaa ennen matkaa. Naapurin mies, ikäiseni mies, on rakentanut hirsistä jyrkän omakotitalon. Nunna-uuni antaa lämpöä, sähkötkin on, joten tunnen olevani oman mökin jälkeen kuin satumaassa. Naapuri viljeli aikanaan kotitilaa veljensä kanssa vielä isän ja äidin ollessa elossa, vielä kahden heidän kuoltuaankin. Maitohommaakin pojat harrastivat. Nytemmin isännän nuorempi veli asuu pääpaikalla ja on metsuri niin kuin tämän hirsitalon isäntäkin on.

Minä se joskus meinasin teiltä kysyä tästä mökin paikkaa, siksi kun meille ei silloin ollut minkäänlaista tietä. Tannehän on autolla päässyt jo kauan. Olisin sitten katellut kotimökkiä ja käynyt lämmittämässä saunaa.

Et sitten kysynä? Enpä kerinnyt kun sinä kerkisit ensin laittaa mökin. Isäntä ei ole oikein hyvä tuttu, kun koulu-piirin rajat ratkaisivat meidät eri kansakouluun. Lapsena kuitenkin lomalla vehdattiin jonkin verran, mieleeni jäi isännän saama vieteriauto. Myös keskikouluun lähtö toiselle paikkakunnalle erotti minut kylän lapsista.

Nyt istutaan kuin kaverit konsanaan, en nytkään keh-taa sanoa, että ihailen ammattimetsurin vuosikymmenien aikana hioutunutta taitoa.

Takana hänellä on myös asuminen lähellä kaupunkia, mutta loppuiän kodiksi tuli tämä hirsitalo kotitalon maalla, kauniilla matalalla hiekkarannalla. Itse olen ollut sisätoisissa

vuosikymmenet puuhastellut eri asteisissa toimistotöissä. Saattaa kaveri ajatella että minun työni on vallan hienoa. Kysymättä jää tässäkin talossa että miltä se tuntuu kun saa ikänsä asua kotonaan. Joskus olen sitä kysynyt ja saanut ihmetteleviä katseita, enkä kunnan vastausta.

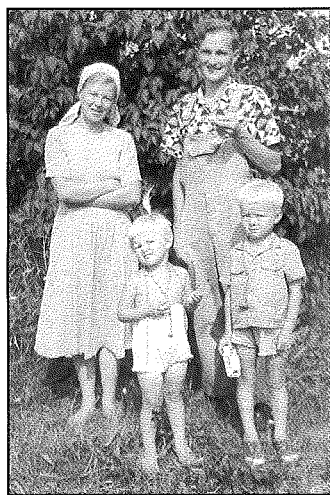
Poikkeehan mökissä, kun liikut isäntä virkkaa. Paljo on vettä, sanon. Meillä kun ei ole venettä enää ja tuon lahen kun kiertää niin tulee varmasti viisi kilometriä matkaa.

Lähtö ja pakkaaminen on aina yhtä vaikeaa, vaikka tajuan ettei tähän voi jäädä. Minä olen kokenut juhlallisen ja muistettavan joulun, mutta ihan heti ei tätä oteta uusiksi. Mitenkä mäni, kysyvät hakijat. Juhlallisesti sanon. Ei myö ois uskottu, he sanovat vielä. Auton humina on lämmin ja nukuttava.

Tapio Räsänen

Sota-ajan koulumuisto

Marjatta Taskinen, Lauri Taskinen ja lapset Marjut ja Ismo.

Olin 1 vuotta 2 kuukautta vanha, kun läksin synnyinkodistani Tuusniemen Levälähdessä. Tätini ja hänen miehensä lapsettomia kun olivat, ottivat minut hoidettavaksi "toistaiseksi" kotiinsa Heinäveden Palokkiin. Oli vuosi 1933. Aika kului tulin kouluikään ja kävin alakoulun ensimmäisen luokan supistettua koulua.

Varistaipaleessa oli opettajani Helmi Heikkinen. Oli tarkoitus jatkaa koulun käyntiä Palokissa, mutta en matkunut kouluun syksyllä 1940. koska kouluun tuli paljon siirtolaisten lapsia. Jouduin lähtemään synnyinkotiini ja Levälähdessä "vanhaan" kouluun, koska olin Tuusniemäläinen. Olin siellä alakoulun toisella luokalla muutaman päivän, kun opettajani Toini Inkeri Salenius ja yläkoulun opettaja Pekka Heikkinen neuvottelivat kohtalostani. He totesivat että olen yläkoulukelpoinen ja minut siirrettiin Pekka Heikkisen oppilaaksi. Koulumatka kotoani Pilkol-

ta oli pitkä (noin 4 km) ja väsyttävä pienille koululaisille. Kerrankin veljeni Olavi ei tullut kouluun vaikka oli kyllä tulossa toisten mukana. Häntä lähdettiin etsimään ja löydettiin ison kuusen juurelta nukkumasta. Kouluruokailu oli luku sinänsä. Oppilailla oli omat eväät ja ns. köyhille tarjottiin lämmintä keittoa, ainakin velliä. Minulle sitä ei annettu kun nälkä oli kova, söin aina mestarin Liisan (Liisa Voutilaisen) ylimääräisen keiton.

Oppilaita oli paljon. Koulu alkoi ja päättyä hartauteen. Kerran isot pojat petkuttivat minua sanoen, että koulu loppui jo, vaikka iltahartaus oli pitämättä. Olin ulkona menossa kotiin kun alkoi kuulua laulua. Juoksin nopeasti luokkaan ja selvisin nuhteilla. Mielipuuhaani välitunnilla oli hyppiä höyläpenkkiä pöydän päältä ja laskea mäkeä isompien oppilaiden seurassa. Joulukuuselle tultiin koko perheen voimin hevosella. Muistan kun ajettiin vielä Paakkisen lammilla kun kuultiin laulua ja soittoa. Joulujuhla oli jo alkanut. Kyllä harmitti. Muistelen, että jouduimme kuitenkin esittämään harjoiteltuja ohjelmiamme. Maaottelumarssi, Levälähdessä, on myös lähtemättömästi mielessä. Jouduin jättämään koulun kesken sinä talvena sairauden vuoksi. Kävin sitten yläkoulun Palokissa Aili Mikkosen oppilaana.

Toivotan kaikille lukijoille, etenkin niille, jotka vielä minut vielä muistavat rauhaa ja nostalgista joulun aikaa. Kaikkea hyvää vuonna 2004

Kannuksessa 30. lokakuuta 2003
Marjatta Taskinen, os Lempinen

Tähti

Minä annan sinulle lahjaksi tähden
sen joka tuikkii taivaalla
pimenevässä illassa juuri sinulle
kun kuljet yksin maailmassa
kun tunnet
ettei mikään kuulu sinulle
etkä sinä kuulu kenellekään
hämärän laskeuduttua
katso taivaalle
siellä se tuikkii sinun tähtesi

se on aina sinun kanssasi
päivisin kun et näe sitä
se on siellä kuitenkin
se antaa auringon valaista tietäsi
odottaen vuoroaan
vaikka sinulla ei olisi mitään
täällä maan päällä
avaruudessa on tähti
joka sinulle kuuluu vain

Marjut Marjamaa, os. Taskinen

Uuvvispelto

Neljä vuosikymmentä sitten Suomessa suuntauduttiin maaseudun ja maatalouden kehittämiseen. Hienosti sanottuna agraariyhteiskunta oli tavoitteena.

Olimme muuttaneet Juojärven Tiheensaaresta mantee-reen puolelle, Ruokosen rannalle. Tuusniemen kirkonkylän kupeelle Koivula-nimiselle tilalle. Siinä oli jäljellä hyvää maa-aluetta, jota pystyi hyödyntämään metsän sijaan peltona.

Se oli jotain 1960-luvun taitetta, kun jyrkän kallio-alueen pohjoispuolelta kaadettiin sekametsä. Kannot törröttivät aukkopaikalla ja alueelle jäi jäljelle leppikkoa. Kaadoimme põheikköä koko perheen voimalla. Olimme sammakkolammiksi kutsutun savenottoaikan kohdalla tekemässä risukasoja. Helikopteri lensi ylitsemme. Se oli hieno hetki ja ekakerta kun näin kopterin. Isommat ihmiset sanoivat sen lennon johtuneen Tuusniemen Maatalousnäyttelystä.

Naapurissa, Jokiniemellä oli menossa samanlainen pellowraivaus ja raivaushommiin saapui Tuusniemen Raivausten pillari Ohtaanniementä, Sahinjoen yli. Se oli ihme. Muutamaa päivää myöhemmin kone saapui meille. Raimo Räsänen oli puikoissa ja hän työnsi kannot kasaan koneellaan.

Kantokasojen annettiin maatua kesän ajan. Saattoi olla, että loukeislainen Kuivalaisen Kalle kävi möyhentämässä kantokasojia traktorillaan leivinuuninteon lomassa. Sittemmin kuivahtaneita kasoja poltettiin utterasti. Joku kasa syttyi todella hyvin, toiset eivät taasen tahtoneet syttyä ollenkaan. Kannoin palavia hiiliä yhden kasan alle, puhkuin ja puhalsin, laitoin kuivia risuja alkulieskoihin, mutta kasa ei syttynyt. Seuraavana päivänä kasasta oli vain tuhkat jäljellä. Yön aikana naapurit olivat ihmetelleet, että mikäköhän se tuolla oikein palaa!

Ruskeat, rikkonaiset kumikengät jalassa potkin hiilista edellispäivänä polttamallani kantokasalla Oikean jalan varvasosan päällä oli iso viilto. Eihän sellaiset pienet asiat yleensä olleet haittatekijöitä touhuissa. Jotain vierähti kenkään ja voi, voi ja voi. Tulikuuma kivi valahti kumppariini varvasosan päältä olleen viillon läpi. Varpaat paloivat rakkuloille. Vettäköhän ei ollut lähettyvillä. Illansuussa jalkaa liottelin Ruokosen-lammessa.

Uuvispelto marraskuussa 2003.

Vielä oli kesää jäljellä ja isä Eino laittoi meidät alta kymmenvuotiaat pojat juurien, risujen ja oksien keruuseen raivausalueelta. Lapsethan osallistuivat työntekoon voimien ja kykyjensä mukaan. Olimme saaneet vahvistusta, mukana oli Osmo Rissanen, kirkonkylän poikia. Työhän oli tylsää. Keksimme pian, että leppäkepeistä saa hyvät keihäät ja niinpä päätimme pitää kisat. Vuolimme useita leppäkeihäitä, joita heittelimme kalliojyrkänteeltä raivion poikkisuuntaan, kunnes. ”Eiköhän tuo homma riitä, menkäähän lepikonhakkuuseen tuonne ahon taakse”, tuumaili isä-Eino.

Kyntö

Raivausalue alkoi olla jo suhtkoht’ valmis muokkaukseen. Pajumäkeläinen Otto Hyvärinen saapui Zetorillaan paikalle yksisiipisen kyntöpelin kera. Olihan se huteran näköistä touhua. Ratti suoran tangon päässä ja kuski avoimella pukilla ja korkealla. Kynnön päätteeksi Otto pohti työnsä tulosta ilman savolaisäksenttiä. ”Tulikohan tuosta hyvä kynnös? Mutta mitähän se hyvä kynnös oikein tarkoittaa?”

Tulin koulusta ja äiti mainitsi. ”Tuolla uuvvispellolla on ojankaivuu käännessä”. Samaan aikaan kotiutui meille rippikoulukortteerilainen Ranta-Kosulasta kotoisin ollut Jussi Pelkonen. Menimme yhdessä katsomaan ojankaivua ja ihmeellistähän se oli. Peltikattoinen tarktorikaivuri kaivoi ojaa kallion kupeeseen. Kaivajana oli Miettisen Eero Susijärveltä ja kaivinkoneena toimi peltikattoinen Fordson Major? Vai oliko koneen merkki oikein? Nykymittapuun mukaan sitä voisi kuvailla kevyeksi kenttälapioksi.

Jotenkinhan se pello vaan muokkautui kylvökuntoon. Isä touhusi pellow kimpussa paljon yksikseen. Äiti-Hilma kertoi jälkeensä, että isä oli hommannut rukiin siemeniä lakkautetusta lainajvästöstä, makasiinista. Isä kylvi rukiin hartaasti tuohisesta kopsasta sitkaimien kans’, sitten kylvimme vieläkin harvinaisempaa tuotetta pellowlle. Apulantaa. Minulakin oli oma sanko, liekö ollut sellainen puolentoista litran vetoinen lasten leikkisanko. Apulantahan oli uusi ilmestys. Se näytti aivan karamellirakeilta. Pahalta ne maistuivat. Hevos-hanhkmolla tapahtui siementen peittäminen

Uudispellown ruis kasvoi komeasti, sato niitettiin viikatteella ja laitettiin kuhilaille. Se oli hyvä kesä. Vilja kuivui ja Sammon Paavo - puimakoneella puinnin jälkeen rukiinjyvät säilyivät todella hyvin. Jyviä jauhettiin useana vuotena leipäviljäksi meijerinrannan myllyssä ja viimeiset rukiit jauhettiin eläinten rehuksi.

Raivattu alue luokiteltiin pelloksi ja maatalousagronomi Mikko Korhonen kävi mittaamassa alueen. Se oli 0,64 ha ja sen mukaan maksettiin pellowraivauspalkkioita. Aika muuttui. Muutama vuosi myöhemmin alkoivat pellojen paketoinnit. Muttei meillä.

Hannu Holopainen

Uuvvispellown raivausten muisteloihin kirjoittajan lisäksi ovat osallistuneet veljekset: Valto, Timo ja Yrjö Holopainen

Tapani Kuusela, kunnansihteer (15.11.1938 – 16.11.1999)

Tapani Kuusela (vas.) ja Veikko Hämäläinen

Tapani Kuusela syntyi Tuusniemen Kojanlahdessa opettaja Otto Kuuselan ja vaimonsa Helvin, os. Koistisen toiseksi nuorimpana lapsena. Lapsia oli kaikkiaan 12. Tapani Kuusela avioitui Pirkko Pennasen kanssa 12.12.1964. Lapset Juha s. 18.7.1966, Tarja 13.5.1970 ja Anne 10.9.1971.

Opettajan poikana hänellä oli mahdollisuus päästä Heinävedelle oppikouluun. Tapani Kuusela suoritti kauppa-koulun tutkinnon v. 1958 Hämeenlinnan kauppaoppilaitoksessa ja kunnallistutkinnon Tampereen yhteiskunnallisessa korkeakoulussa v. 1964. Lisäksi hän on suorittanut erilaisia kunnalliskursseja ja toiminut kuntatutkijan viransijaisena Kunnallisliitossa v. 1969–1970.

Tapani Kuusela aloitti työt Hirvensalmen kunnassa v. 1960 toimistoapulaisena. Tuusniemellä toimistoapulaisena ja kunnansihteerin vuosilomien sijaisena hän toimi v. 1962–1963 opiskeluaikanaan. Hän aloitti kunnansihteerin työt Tuusniemellä 1.8.1963 jatkaen eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

Kunnassa ei ollut siihen aikaan kunnanjohtajaa, joten kunnansihteerin hoiti kaikki johtamiseen kuuluvat tehtävät. Vuosien 1960–1970 välille kohdistui Tuusniemellä suuret rakennusurakat. Keskikoulun saanti aiheutti koulukeskuksen ja myöhemmin lukion myötä lukion ja kirjaston rakentamisen. Kunnalliskoti rakennettiin kirkon-

kylälle ja siirrettiin Pahkasalon saaresta pois. Lisäksi oli monia muita rakentamisia, syrjäkylän kouluja ja monia muita hankkeita. Teitä rakennettiin myös paljon ympäri pitäjää. Pääteitä myös uusittiin.

Valtiovalta antoi kunnille lisää lakisääteisiä tehtäviä. Kunnan henkilökunta lisääntyi.

Meitä tuusniemeläisiä oli silloin melkein 8000. Se oli nousun aikaa, sota-ajan jälkeen. Joka savussa oli asukkaita. Maa- ja metsätalous antoi leivän suurimmalle osalle kunnan asukkaista. Palveluelinkeinot kasvoivat rajusti. Paakkilan asbestitehdas ja meijeri olivat suurimmat työnantajat. Tämän kauden Tuusniemellä katkaisi 1970-luvulla tapahtunut murros maaltamuuton myötä.

Valtuuston puheenjohtajana toimivat Otto Nissinen, Mikko Korhonen ja v. 1969 Lauri Vartiainen. Kunnanhallituksen puheenjohtajana toimi Veikko Antikainen. Hänen ja kunnansihteerin hyvä yhteistyö tuotti tulosta. Myöhemmin valittiin kuntaan sihteerin aisapariksi kunnanjohtaja Raimo Auer. 1960-luvun loppupuolella ja 1970-luvun alkupuolella vaadittiin virkamiehiltä ja luottamushenkilöiltä suurta rohkeutta ottaa taloudellisia riskejä suurten rakennusurakoiden myötä. Tapani Kuusela oli ammatinsa hallitseva virkamies, joka osasi luotsata asiat oikein. Talousarviot valmistuivat oikeassa ajassa. Henkilönä Tapani Kuusela oli pidetty, sekä henkilöstön, että luottamusmiesten parissa. Häntä oli helppo lähestyä ja asiansa sai aina hoidettua. Hän oli myös hyvä kuuntelija ja tehtävien organisoija.

Tapani Kuusela hoiti monia kuntaan liittyviä luottamustoimia. Vapaaehtoispuolella hän kuului moniin eri järjestöihin. Yksi niistä oli vuonna 1963 perustetun Kotiseutuyhdistyksen ensimmäinen puheenjohtajuus. Tuntuu jälkepäin, että ihan liian aikaisin sairaus katkaisi tämän elämänmyönteisen ihmisen hyvän työuran.

Kotiseutuväki muistelee kiitollisena ensimmäistä puheenjohtajaansa.

*Anna-Liisa Happonen
Kotiseutuyhdistyksen pj.*

Sotamies Otto Lempinen

20.5.1903 – 25.5.1950

Mun isäni oli sotamies. Hän syntyi maanviljelijäperheeseen Tuusniemen Levälähdessä Pilkko-nimisessä talossa 6-lapsiseen perheeseen. Toimeentulo saatiin maanviljelyksestä sekä metsästyksestä ja kalastuksesta. Koulu- ja rakennettiin 1800-luvun lopulla. Isänikin pääsi kansakouluun. Hyväoppisena hän olisi halunnut jatkaa opintojaan. Vanhempi veli Nikanor oli käynyt kauppakoulun, mutta koti-ikäväinen poika ei hakeutunut työelämään, vaan palasi kotiin – ehkä tämä oli syy, ettei nuorempaa veljeä lähetetty kouluun.

Isäni kävi sotaväen Utissa, konekivääri oli aselaji. Isäni tapasi naapuripitäjän tytön Heinävedeltä, Amanda Tirkkosen, äitini, taitavan käsityöihmisen. Avioliitto solmittiin v. 1927. Lapsia syntyi kuusi, 4 tyttöä ja 2 poikaa. Vanhin tytär kuoli 3 kk ikäisenä ja nuorin veljeni Taisto Kalevi, sota-ajan poika, 2 viikon vanhana hinkuyskään, jonka hän sai meiltä vanhemmilta sisaruksiltaan.

Isäni ja äitini rakensivat synkkään metsään kotinsa v. 1930 kesällä. Peltoja raivattiin ympärille ja soitaa kuokittiin lisäpeltoiksi. Synnyin tähän uuteen kotiin syksyllä. Keväällä 1931 koti kuitenkin paloi. Jäi vain vaatteet päälle, ihmiset sentään säilyivät. Sauna palveli asuntoa. Kesän aikana rakennettiin uusi vaatimattomampi koti. Kotini oli kuin laulussa, pienestä kodista aittoineen, talleineen, riihineen ja navetoineen, jossa oli 4 lehmää navetassa, sikaporsas, hevonen ja lampahia vuonineen määrillensä kymmenen.

Elettiin työntäyteistä pienviljelijäperheen elämää. Tuli syksy 1939. Miehet saivat kutsun kertausharjoituksiin ja pian myös sotaan. Muistan, kuinka pieni tyttö laittoi kädet ristiin peiton alla ja rukoili, ettei isän tarvitsisi lähteä. Näitä pienten tyttöjen rukouksia ei kuultu.

Alko talvisota. Pakkasta oli jo marraskuussa 30 astetta ja sitä riitti koko talven. Oli ihme, ettei paleltumiskuoolemia enemmälti ollut. Kotirintamalla neulottiin sukkia ja räpikkäitä, villapaitoja ja kaikkea lämmintä. Muistan kuinka äiti valjasti hevosen ja lähti Kosulaan 7 km päähän viemään isälle pakettia sinne jonnekin. Myös tuntemattomille sotilaille lähetettiin paketteja, heille joilla ei ollut omaisia.

Isän lomat, joita oli harvoin olivat juhlaa. Pyörimme kaikki isän ympärillä. Kuumaan saunaan vietiin isän vaatteet. Täitä oli villapaidan kauluksessa ja flanellipaidan ompeleiden saumoissa, ne olivat isoja litteäperäisiä.

Korsujen ahtaus, pesutilojen puute ja kai ikäväkin niitä teki ja ennen kaikkea liika. Olen nähnyt viimeisen vaateain vielä 1950.

Talvisota päättyi 13.3.1940. Seurasi välirauha, yksi onnellinen vuosi. Kesällä 1941 kesäkuussa miehet kutsuttiin jälleen sotatoimiin. Heinäkuun alussa alkoi jatkosota, jonka piti kestää vain muutama kuukausi. Siitä tuli kuitenkin vuosien sota, jota käytiin kaukana Äänisen ja Syvärin takana. Isäni kotiutui Oulusta 1944 syksyllä. Pohjoisen sota oli juuri alkamassa.

Sota-ajasta jäi monta muistoa. Vuonna 1942 nuorimman veljeni kuolema jäi mieleen. Isäni otti pienen valkean arkun syliinsä ja lähti sitä viemään kirkkomaahan. Hautaen tiedä.

Sota-aikana naiset, lapset ja vanhukset joutuivat tekemään ankarasti työtä. Täytyy vain ihmetellä sitä sitkeyttä ja jaksamisen määrää. Nälkää emme nähneet, saimme koottua pelloilta ihmisille ja karjalle ruokaa. Vuonna 1942 Suomi sai myös Saksasta viljaa, joka on hyvä vielä tänäänkin muistaa.

Isäni sotilaspuku herätti ihailua. Kokardi sinivalkoisin Suomen lipun värein oli kiinnitetty hattuun otsan yläpuolelle. Isäni yksikkö oli konekivääri, olikohan J.R.30. Pakettiin ja kirjeisiin tuli kenttäpostin lisäksi joukkoyksikkö, ei muuta. Jos kirjeitä rintamilta ei tullut, oli heti huoli onko enää kirjeen kirjoittajaa. Pelätyin vieras oli seurakunnan pappi, hän toi kuolinviestit.

Isäni kertoi olleen kovan keskityksen jatkosodan aikana, kranaatteja lenteli, kuulia suhisi ja tykistö ampui vihollisleiristä, olimme poteroissa maassa Kalervo Heikkisen kanssa. Kalervo sanoi: ”Otto rukoillaan, että tästä vielä selvitäisiin”. Rukous kuultiin ja molemmat palasivat ehjin nahoin takaisin. Monta rukousta rukoiltiin tuohon aikaan sekä rintamalla että kotona. Olikohan rukouksen voimaa, että maamme säilytti itsenäisyytensä. Meistä jokainen ajattelee tämän asian omakohtaisesti.

Isäni oli sairastanut espanjankuumeen, joka riehui Suomessa niittäen paljon kuolemaa 1916–1917. Siitä kuumetaudista oli jäänyt isälle vikaa sydämeen ja pitkät sotavuodet rasittivat myös lisää. Sodan jälkeen isäni ei pystynyt tekemään raskasta työtä. Hän toimi vakuumismiehenä. Isäni oli 36-vuotias lähtiessään talvisotaan. Vuonna 1950 isäni menehtyi toukokuussa kyntöauran eteen sydänkohtaukseen. Hän oli vasta 47-vuotias, mies parhaassa iässä.

Vanhemmille oli tärkeä asia lähettää meidät työt opikouluun, joka oli silloin vielä aika harvinaista.

Isästä jäi monta muistoa. Turvallinen oli isän syli, kun hän kantoi minut jatkamaan uniani sänkyyn, jossa vaiheessa usein heräsin.

Ennen sotaa eräänä lämpimänä toukokuun päivänä isäni sanoi: ”Lähe viehkomaan”. Minulla oli sylissäni nippu lepän oksia, joita laitoin isän viljakylvöksen merkiksi, kun hän käsin kylvi. Voi miten pehmeää ja lämmintä oli multa pienten jalkojen alla. Aurinko paistoi, luonto heräsi talven jälkeen ja käki kukkui. Isä sanoi: ”Kuuntele, käki kukkuu onnenvuosia, lue ne”. Enpä muista kuinka pitkälle pääsin ja kuinka moneen osasin laskea.

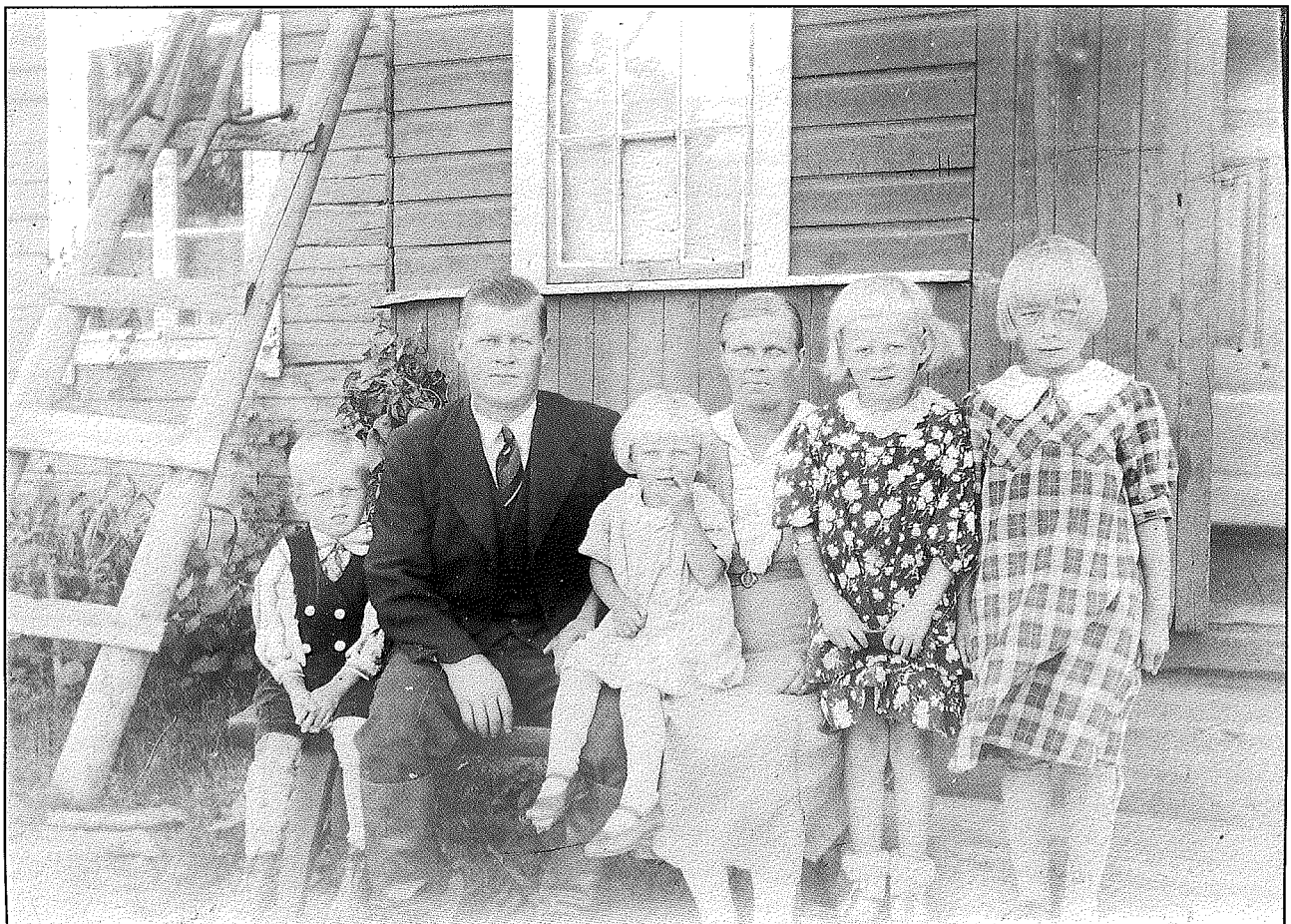
Toinen muisto on kun kotonani vierrettiin kaskea ennen sotia. Seisoin paljain jaloin kivellä ja katselin kipiöiden polttamia reikiä mekossani. Kaskea katsellessani

näin isän ja äidin hahmon tulta vasten, kun he puukankeilla viertivät kaskea. Kaskeen kylvettiin ruista ja naurista. Nyt siinä huojuu uusi sankka metsä. Ja entä ne kevät kesäiset kalamatkat Pilkon selällä laineiden kimaltaessa ja luonnon herätessä talven jälkeen.

Isäni oli isänmaallinen mies. Hän opetti meitä kunnioittamaan vapaata isänmaata. Vanhempani antoivat sen elämänuskon, jolta ollut hyvä ponnistaa. Myös joka pyhäinen pyhäkoulu oli lasten kirkko. Isäni oli hyvä laulaja. Hän opetti meille lapsille monta laulua. Hän opetti minulle elämäni tärkeimmän laulun, josta on turvaa ja iloa elämässäni. Olin alakoululainen, elettiin joulun alusaikaa, oli jo pimeän aikaa, oli lunta, palasin koulusta. Kuu paistoi, puut heittivät ihmeellisiä varjoja luontoon, metsän eläimet pitivät ääntä. Minua pientä yksin kulkevaa koulutyttöä alkoi pelottaa. Pysähdyin ja katsoin tähtitaivaalle ja silloin tuli isäni opettama laulu mieleen. ”Jonk´on turva Jumalassa, turvassa on paremmassa, kuin on tähti taivahalla, lintu emon siiven alla.” Muistan, kuinka minulle tuli turvallinen, lämmin olo katsellessani yläpuolellani kaartuvaa tähtitaivasta. Tämä turvan tunne on säilynyt läpi elämän eikä minun ole koskaan tarvinnut pelätä.

Isäni syntymästä tuli tänä vuonna 100 vuotta. Kiitos isäni sotamies, että sain olla tyttäresi.

Anna-Liisa

Otto Lempisen perhe.

Muutokset vuosien saatossa

Täytynee ensin selvittää muutamalla sanalla miksi savolaisuus minua kiinnostaa ja erityisesti Tuusniemi. Syynä kai on sukulaisuussuhteet. Isä ja isoisä olivat tuusniemeläisiä. Isoisä Otto Holopainen oli Tiheensaaren vai pitäisikkö sannoo jotta Tihheensuarelaisia ja isoäiti Eevastiina Pelkonen oli Susiniemeltä lähtöisin. Sittemmin hän kohdalottaren puututtua asioihin joutui muuttamaan sisarusineen Juurikkamäen Korpelaan. Täältä Otto sitten otti "Ievan" omakseen ja heille siellä syntyikin esikoispoika Sulo, joka oli sitten minun isäni. Sulo sitten aikanaan meni naimisiin Pielisjärvisen tytön kanssa Jaakkimassa, jonne isovanhemmat muutamien välivaiheiden kautta muuttivat. Näin syntyi eräänlainen kielellinen sekasotku. Me Sulon lapset emme oppineet puhumaan kunnon Jaakkiman murretta, emmekä puhasta savvookaan, vaikka se olikin varsinainen kotikieli. Puheemme oli siten jostakin siltä ja väliltä. Tekisi melkein mieli sanoa siteeraamalla Otto ukon sanontoo. Naapurit kun kyselivät kalareissulla tultua, että mitä sieltä sai saaliiksi. Otto vastasi jotta "sekakalloo", "teörtä ja matikkoo". Tämä tästä meidän penskoin murteesta.

Tämä Jaakkimassa olo loppui, kun tuli toinen maailmansota ja meille karjalaisille alkoi evakkotaival. Tämä olikin sitten jo ensimmäinen muutos elämässämme. Sama tietenkin pätt monen muunkin kohdalla. Monien välivaiheiden kautta päädyimme Heinävedelle, Luutsalon saareen parin vuoden ajaksi. Sieltä käsin sitten alkoi tämä vieläkin varsin hyvin pelaava sukulaisuhteita voimassa pitävä kanssakäyminen.

Heinävedellä ollessa kuoli Otto-ukkimme ja hänet haudattiin Palokin hautausmaalle. Eeva-mummomme kuoli jatkosodan aikana Jaakkimassa ja hänet on haudattu Jaakkiman hautausmaalle.

Kun vielä mainitaan että kaikki karjalaiset sukulaistemme ovat serkkujamme ja heidän kaikkien sukutaustansa on pohjimmaltaan savolaisuus. Näin suhteemme "savvoon alakaa olla meleko selevelle".

Nyt sitten tämän alkuselvityksen jälkeen pitäisi tarttua tähän varsinaiseen asiaan. Sain päätoimittajalta eräänlaisen vihjeen tämän tekeleen teemaksi eli onko mikä muuttunut ja jos niin mihin suuntaan?

Kun tässä on pietty näitä suhteita jollain lailla kunnossa puolin ja toisin niin on tuossa kulukiissa tullu pantua mieleen niin tiellä kun tiepuolessakin olevia näkymiä,

ihmisten erilaisia mielipiteitä. Toiset näkevät asioiden menevän eteenpäin ja toiset taas kokevat kehityksen pyhäytyneen tai jopa ottaneen peräti takapakkia.

Kuitenkin on sanottava että kyllä sitä on eteenpäinkin menty. Jos nyt vaikka ensiksi katsotaan asumista-soa eri vuosikymmenten aikana ja siinä tapahtuneita muutoksia niin emme voi pahalla tahdollakaan sanoa etteikö muutosta olisi tapahtunut ja vielä positiiviseen suuntaan. Evakkoaikana joutui asumaan milloin minkinlaisessa mökissä ja mörskässä. Yleensä kuitenkin sellaisissa joissa ei kukaan muu suostunut asumaan. Eikä ne aina paremmatkaan asunnot maaseudulla olleet nykyiseen asumiseen verrattuna kaksisia. Tämä sama pätee tähän nykyiseen kotikuntaankin kun Tuusniemellekin. Olen täällä nykyisessä kotikunnassa joutunut käymään eri yhteyksissä melkein joka talossa ja töllissä. Tuusniemellä olen suvun juhlilla ja muutenkin kyläreissuilla käydessäni pannut merille samat miinukset ja plussat.

Kun ensikerran menin Tuusniemelle, piti ensin mennä junalla Kuopioon ja sieltä sitten linja-autolla Tuusniemen kirkolle. Silloin muistaakseni ylitettiin Jännevirta lossilla. Nythän siinä on silta, edistystä sekin. Kirkolta pääsin Holopaisen Einon hevoskyydissä Tihheensuareen. Sen jälkeä on käyty Tihheessä laivalla ja myös moottoriveneillä. Varsinkin Holopaisen Valton ja Erkin veneillä.

Kun ensikerran kävin Tihheessä, oli siellä joka talossa asujat. Seuravilla kerroilla ovatkin sitten olleet talot ja tuvat tyhjillään. Nykyisin taitaa ainakin suurin osa Tihheeläisistä asua kirkolla. Olimme kerran vaimoni kanssa Tuulan ja Valton mökillä yötäkin. Kävimme saunasakin. Tällä reisulla pääsin hieman sisälle savolaiseen mentaliteettiin. Kun tarjouduin Tuulan kaveriksi saunaveden kantoon sanoin Valto jotta "kerrassa käit irti ves-sankosta, meillä on saunavein kanto naisten hommoo!" ja pitihän se uskoa.

Nykyisin entiset Tihheeläiset asuvat jo hienosti ja väljästi verrattuna entiseen. Taunokin ehti viimeisinä vuosinaan muuttaa Hiidenlahdesta kirkolle. Taunon luona saimme olla monasti yötä, milloin kenenkin kanssa. Kerran olimme poikani ja Risto-serkun kanssa Taunon kanssa kalassa. Laskimme verkot. Aamulla saimme runsaan lah-nasaaliin. Tauno savusti ne meille evääksi. Olivatkin tosi maukkaita. Olimme kerran vaimoni kanssa Taunon luona yövieraina. Tauno lähtikin näyttämään meille vattupaik-

koja ja saimme kotiin tuotavaksi täydet sankot vattuja. Muutosta on tässäkin tapahtunut, ei poimita enää Taunon kanssa vattuja eikä koeta verkkoja.

Samoin on käynyt Erkin kanssa. Martta paistoi meille kerran Erkin pyytämiä muikkuja, olivatkin tosi hyviä, mutta ei käy Erkkikään enää verkoilla. Kävin Mikonkin luona ja kerran Mikko ja Erkki soittivat meillä käydesään viulua. Eivät soita enää, muutosta tässäkin, mutta Mikon poika soittaa ja laulaa, molempia hyvin. Näitäkään sisaruksia ei enää ole muita kuin Taimi elossa, joka väitti viime sukutapaamisessa olevansa suvun vanhin. Tavallisestihan naiset tekeentyvät aina puolta nuoremaksi kuin ovatkaan. Mutta vieläkkään ei ole Taimi suvun vanhin, kysymyshän on Tirkkosen Taimista. Tämän kirjoittaja on muuten Taimiakin vanhempi.

Kävimme Sinikan ja Maunonkin luona ja heiltäkin liikenä aikaa käydä kulkiessaan täällä meidän luona. Maunokaan ei enää käy. Samantapaista muutosta on tapahtunut myös Juurikkamäessä ja Saunaniemessä. Räsäsellä Lammintakana, Laukkasella, Korpelassa ja Koivuhaarjussa, samoin Vihtaniemellä ja Luvelahdessa. Olin kerran eläkeläisten retkellä Valamon Luostarissa. Sieltä palatessa huomasin linja-auton ikkunasta maisemia katsellessa, että Luvelahden Aili on tulossa talosta maantielle päin. Sanoin kuskille että pysäytä, käyn sanomassa päivää tuolle muorille. Se on tuttu ja hyppäsin autosta ulos. Sanoin päivää, mutta Aili ällistyi niin ettei osannut sanoa mittään. Samalla meidän pitikin lähteä pysäkiltä kun kauppa-auto tuli. Sillä lailla ne meidän puhheet jäivät kesken. Vasta jälkeen päin Ailin tytär Kaskimetsän Pirkko kertoi äitinsä sanoneen vasta jälkeen päin tunteensa pysähtyjän.

Kerran ajoimme veljenpojan Riston ja poikani kanssa Valamosta Tuusniemelle päin. Välillä kävimme Ukko-Oton haudalla Palokissa. Ajelimme pitkin Juurikkamäen tietä. Haeskelimme Korpelaan ja Koivuhaarjuun kääntävää tietä, meille kun semmoinen Saunaniemen tienviitta ei sanonut mitään. Ajelimme tietä edestakaisin ja ajattelimme jos tapaisimme jonkin ohikulkijan, joka osaisi neuvoa. Eikös sitten tullutkin erään talon emäntä työntäen maitokärryä, jossa oli tonkkia.

Emäntä selvitti että on menossa aamulypsulle. Kun kysyimme Korpelaan menevää tietä, hän selvitti monisanaisesti ainakin 15 minuuttia, joka suuntaan viittoillen. Kun selvityksestä ei alkanut tulla loppua, sanoin kesken kaiken että kohta eksytään vielä enemmän. Emäntä taisi vetäistä pavun sieraimensa vai liekö muuten tykännyt kyttyrää. Päätelimme ainakin näin ilmeistä suun käynistä. Aikamme ajeltuamme tuli maitoauto vastaan, pysäytimme sen kysyäksemme tietä. Kun kuski kurkisti auton ikkunasta, muistin että Taimihan on meijerillä töissä ja naimisissa Tirkkonen nimisen maitoautomiehen kanssa. Niinpä kysyinkin että oletko sinä se ite Tirkkonen. Sanoi olevansa ja kehotti ajamaan maitoauton perästä ja niin emme enää eksyneet.

Tuossa alussa tuli mainittua, että meitä ihmisiä on niin moneksi, ollaan monta mieltä samoista asioista. Asiat ovat toisille selviä ja toiset näkevät asiat negatiivisina. Pessimistit, menkääpä peilin eteen kyllä meidän kaikkien on tunnustettava se tosiasia että kehitys on kehittynyt parempaan suuntaan. Ei ole enää ns. ruotiukkoja eikä -mummoja kenenkään nurkissa. On eläkesysteemit ja muukin sosiaalipuoli hoidettu yhteiskunnan taholta. Samaan hengenvetoon on kuitenkin todettava ettei se aina ole tuokaan tyytymättömyys ja valittelu aina pahasta. Kyllähän kriitikki vauhdittaa osaltaan parempaan vauhtiin tätä kehityksen pyörää.

Menisin vielä tuohon suvun väliseen kanssakäymiseen, miten kehitys on vaikuttanut siihenkin.

Yhteydenotot ovat helpottuneet monella tavalla. On nettiä ja sähköpostia perinteisen lankapuhelimen lisäksi. Kännykkäkin on jo jokapäiväinen laite. Liikenneyhteydetkin ovat parantuneet. Milloin tahansa ja minne tahansa pääsee yleisillä kulkuneuvoilla. Ja kun vielä melkein joka talossa on yksityisauto ja monasti useitakin, niin jopa passaa ajella. On jo historiaa ajat kun taivallettiin pitkiäkin matkoja jalkaparikassa, kesällä myös soutaen ja talvella hiihtäen tai potkukelkalla ajaen.

Tuosta potkukelkasta tuli mieleen eräs reissu Luutsalosta. Setä ja veli kävivät Juojärven jäitä pitkin Tiheensaareissa. Isän kanssa kävin Maljasalmella soutaen, siellä Holopalan Erkin ja Elsa luona kylässä.

Ennen kun lähetettiin pihasta suksilla, niin lähtipä minin suuntaan tahansa niin latu aukesi varmasti, nyt sen sijaan täytyy ensin hakata vähintään viisi metriä leveä linja metsään ja raivata puut pois. Sitten siihen laitetaan sähkövalaistus ja lumen tultua latukoneella kova latu. Auton katolle on hankittava kaukalo, joka muistuttaa siian ruokintakaukaloa, kannellista tosin. Ajetaan auto ladun varteen, otetaan kaukalosta suksat ja ollaan valmiit hiihtämään.

Taidankin ruveta lopettelemaan ennen kuin joku hiihtomies vetää herneitä sieraimiinsa. Toivotakin Tuusniemen Joulun lukijoille ”kupehisen” kanssa mitä parhaita joulun aikaa emmekä pane pahaksemme jos sitä riittää vielä uutena vuotenakin.

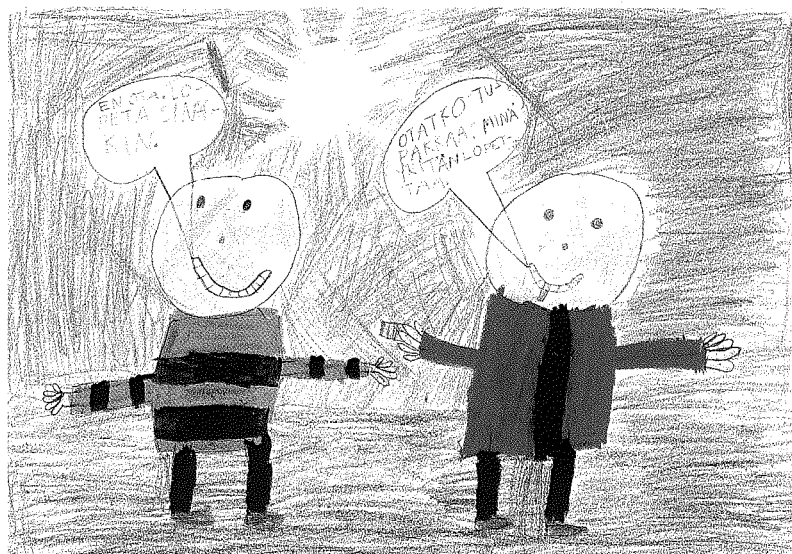
*Jouluterveisin:
Urho Holopainen
Tyrnävältä*

Kirjoittaja on syntynyt luovutetulla alueella Jaakkimassa 15.3.1925. Evakkotaiपालेन jälkeen perhe osti kookkaan Ängeslevän tilan Tyrnävältä Oulun läheltä.

*Elämäntyönsä hän on tehnyt maanviljelijä, sekä monipuolisena kunnalliselämän ja kulttuurin vaikuttajana Tyrnävällä ja koko Oulun seudulla.
(Toimituksen huomautus)*

Ei päihteitä, kiitti!

Ei päihteitä, kiitti!

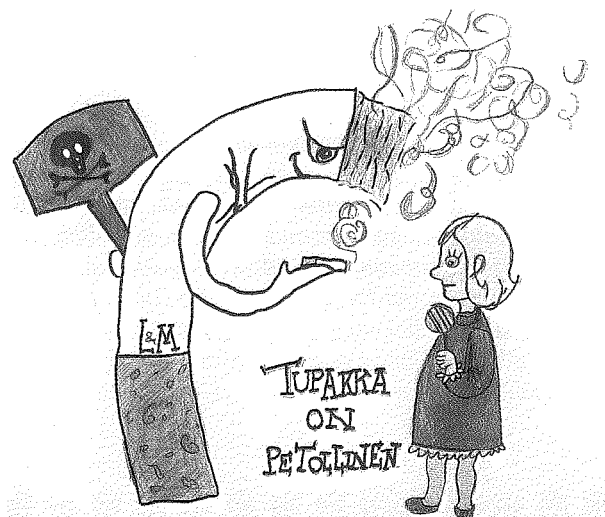
Minä inhoan kannisiä ihmisiä tuolla jossain. Ajattelen niitä pieniä lapsia, jotka kuolevat kolareissa vain sen takia, että jollakulla on veressä 2,7 promillea alkoholia. Inhoan miehiä ja naisia, jotka lyövät ja hakkaavat lapsiaan humalassa.

Inhoan myös huumeidiilereitä, jotka syöttävät kadulla viattomille lapsille huumeita ja pilaavat heidän mahdollisuutensa elämään. Inhoan äitejä, jotka vetävät huumeita raskaana, ja synnyttävät niin sairaita lapsia, että ne jopa kuolevat joskus. Siksi aion ainakin yrittää pysyä irti päihteistä niin kauan kuin vain voin.

Aino Miettinen 7 B

Onko järkeä käyttää päihteitä?

Ei! Päihteet pilaavat elämän ja ihmiset menettävät rahaa. Päihteiden käytöstä ei hyödy! Niistä on pikemminkin haittaa! Huumeisiin voi kuolla, niistä tulee riippuvaiseksi, menettää kaikki rahansa ja lopulta kuolee. Tupakasta saa

vain sydän- ja verisuonisairauksia ja menettää paljon rahaa. Mitä järkeä on pilata koko elämänsä päihteillä? Ei mitään. Päihteistä ei saa kuin hetkellisen hyvän olon ja sitten on taas paha olo... En halua pilata elämäni päihteillä, joten olen rohkea ja sanon päihteille EI KIITOS!

Heini Koistinen 8 B

Ei päihteitä, kiitti!

"No ota ny! Ai miks et ota? No on ihme tyyppi..." Kuinkahan monta kertaa olenkaan törmännyt tähän tilanteeseen? Joudun selittämään, miksi en halua tupakkaa tai alkoholia... hoh hoi! Aina sama juttu. Ihmiset luulevat ettei hauskaa voi pitää ilman päihteitä. Mutta ovatkohan he koskaan miettineet päihteiden vaaroja? Sitä, kuinka tupakka tuhoaa keuhkoja ja kuinka alkoholi vaikuttaa aivoihin, keskushermostoon ja maksaan? Puhumattakaan siitä, millaisessa vaarassa on jos ei pysty enää kontrolloimaan tekemisiään. Silloin voi vain toivoa, että kaverit huolehtivat...

Terveysten lisäksi päihteet vievät myös rahaa. Onko kovin kiva, jos vaivalla ansaitut kesätyörahat hupenevat todella äkkiä? Mitä kaikkea muuta noilla rahoilla voisi tehdä? Ostaa vaikka vaatteita, harrastusvälineitä, käydä elokuvissa, mitä vain.

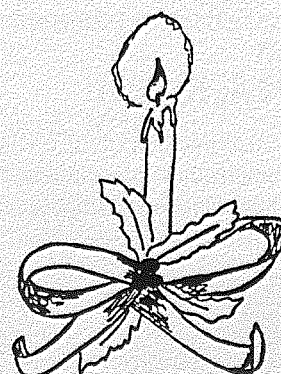
Mutta miksi sitten edes kokeillaan päihteitä? Tämä kysymys jakaa mielipiteet kahtia: toiset sanovat että kavereiden takia ja toiset, että huvun vuoksi (ja urheilun?) kannalta. Henkilökohtainen mielipiteeni on, että kaverit ovat suurempi syy. Nuorella täytyy olla todella hyvä itsetunto, jos uskaltaa olla erilainen ja sanoa ei päihteille. Omasta kokemuksesta voin kertoa, että oli vaikeaa sanoa ei, sillä seurauksena siitä "ystäväni" hylkäsivät minut. Vain tuollaisen jutun takia! Onneksi löysin ystäviä, joiden kanssa osamme pitää hauska ilman päihteitä!

Siispä. Ohjeeksi antaisin kaikille, että uskaltaa olla erilainen! Se on ehkä vaikeaa, mutta katumaan ette varmasti tule!

Anne Taskinen 9B

*Toivotamme ystävillemme
ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

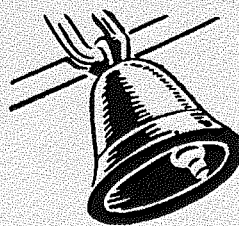
*Auvinen Pekka ja Eija
Auvinen Pentti
Kalonen Eila, (leskilady)
Kersio Olli Pekka ja Tirkkonen – Kersio Asta
Kolopainen Valto ja Tuula
Kuhtinen Kälervo ja Taina
Kuunonen Pertti ja Raija
Immonen Vesa ja Ulla
Kärvoonen Pekka ja Riitta
Koistinen Lasse ja Marja
Lehto Olli ja Eino Irene
Miettinen Seppo ja Seija
Mustonen Arto ja Tiina Tiina
Miskala Reino ja Maija
Nissinen Erik ja Anni
Nykänen Rauno ja Tarja
Puustinen Kari ja Tuula
Pääkkönen Raimo ja Pirkko
Ryynänen Onni ja Vieno ja Tiina
Siira Kauko
Varis Ahti ja Leena
Voutilainen Teuvo ja Reetta*

Tuemme tällä yhteisellä ilmoituksella Tuusniemen Joulun julkaisemista.

"Leijonaperheet"

Joulutervehdys

Kaija ja Jouko Korhonen

Maire ja Pekka Antikainen

Tuula ja Aimo Forsman

Irma ja Seppo Hallman

Hilkka ja Lauri Happonen

Aili ja Unto Hirvonen

Aino-Marjatta ja Timo Holopainen

Riitta ja Eero Hämeen-Anttila

Saara ja Tahvo Hämäläinen

Kaisa Hyvärinen

Elina ja Heikki Jahkonen

Irma ja Kaarlo Kekäläinen

Tuulikki ja Veikko Keränen

Hilkka ja Erkki Kettunen

Marja-Leena ja Visa Koistinen perh.

Anja ja Martti Kähkönen perh.

Kirsi ja Antti Miettinen

Marjatta ja Oiva Pekkonen

Kaija ja Tauno Räsänen

Marja-Leena ja Arvo Lempinen

Anja ja Alpo Marku

Erja ja Pekka Martikainen

Liisa ja Erkki Mustonen

Marja-Leena Mäkelä

Pinolansalon Hilma Nissinen

Tuula ja Teuvo Nissinen perh.

Pirjo ja Jarmo Nuorento

Tuula Patriikka ja Simo Korhonen

Hilkka ja Antti Pitkänen

Hilkka Rissanen

Eeva ja Raimo Savolainen

Unto Siili

Eeva ja Erkki Tuunainen

Tuula ja Kalervo Vartiainen

Anna-Liisa Happonen

Liisa ja Martti Rissanen

Pirkko ja Markku Airaksinen

Sinikka ja Taisto Kröger

Johanna Joukanen ja Leo Miettinen

Sisko ja Reino Räsänen

Helvi ja Reino Hiltunen

Kaarina ja Olavi Hakkarainen

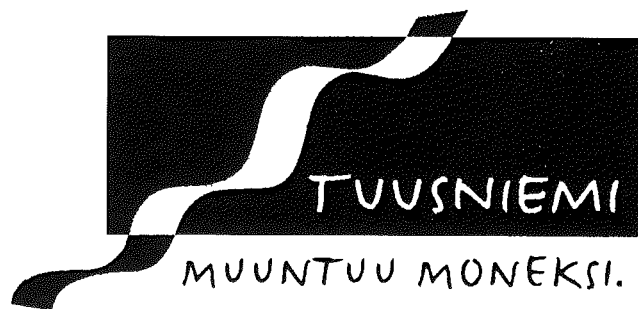
Anne ja Teuvo Keinänen

Eeva Lempinen

Mia ja Timo Rätty

Eira ja Erkki Nupponen

Mauno Heiskanen

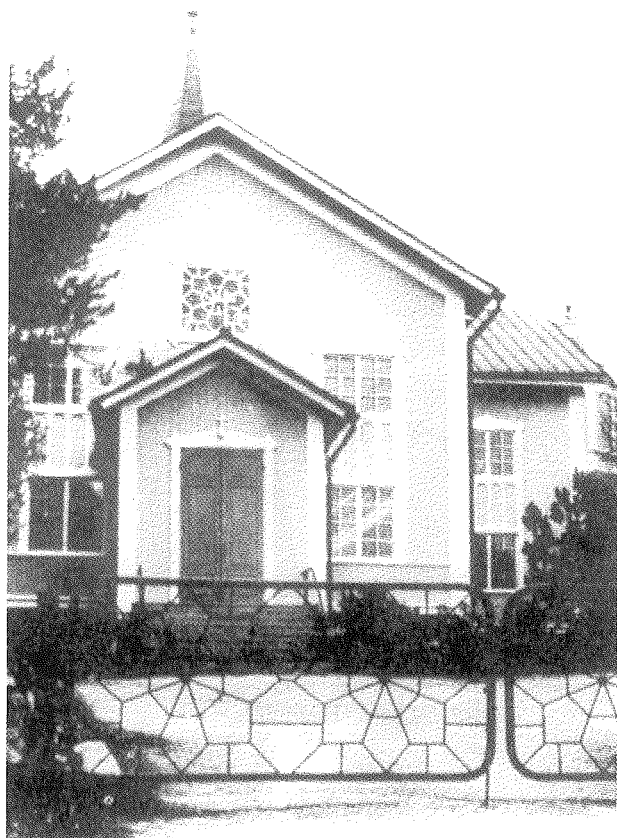

HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Tuusniemen kunta

Puh. (017) 689 041

www.tuusniemi.fi

**TUUSNIEMEN SEURAKUNTA
TOIVOTTA**

Joulun iloa

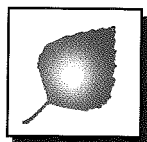
TERVETULOA TAAS
JOULUKIRKKOON

osallistumaan yhteiseen
iloomme!

"MEILLE ON SYNTYNYT
VAPAHTAJA"

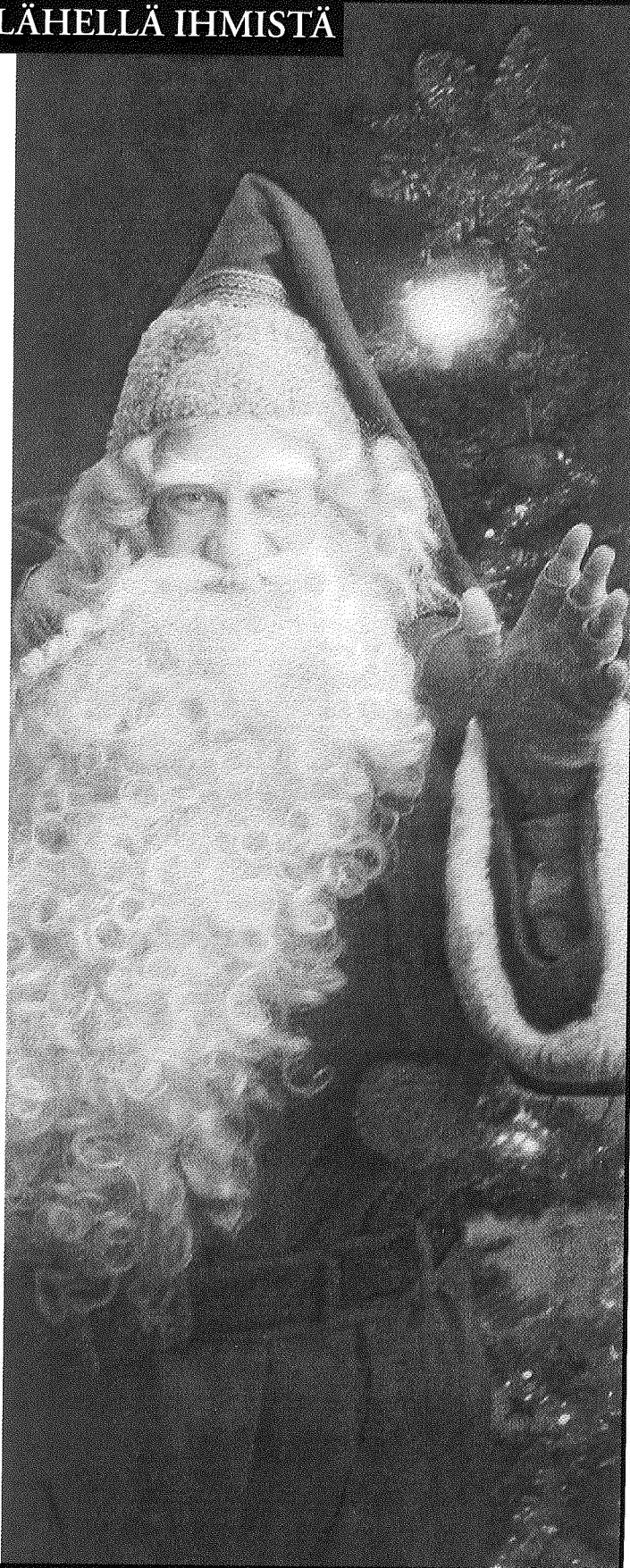
AIDOSTI LÄHELLÄ IHMISTÄ

Rauhallista
Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta

TUUSNIEMEN
OSUUSPANKKI

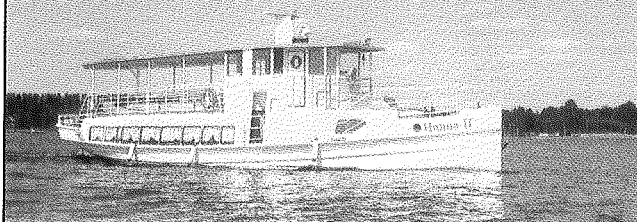
Tuusniemi Kosula
Juankoski Petonen

www.tuusniemenop.fi

**Risteilyjä
Hanna II ja Kerttu
-aluksilla
Juojärvi-Rikkavesi
-alueella**

Lähdöt Tuusniemen satamasta

Suunnittelemme jokaiselle ryhmälle toiveiden mukaisen risteilyn vierailukohteineen, tarjoiluineen ja aikatauluineen.

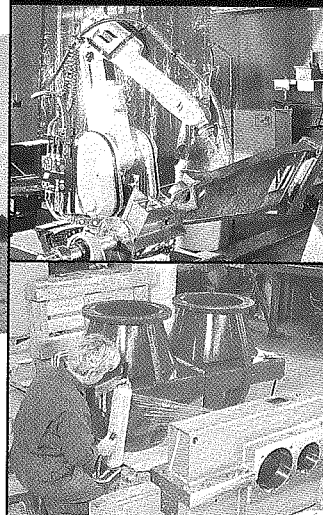
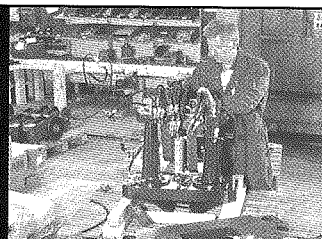
Tiedustelut ja varaukset:

Juovesi Oy

Puh. ja fax (017) 661 460 tai 0500 671 898

email: juovesi@tuusniemi.fi

**Antaumuksella
ja ammattitaidolla
laadukkaita
konepajatuotteita
vuodesta 1978.**

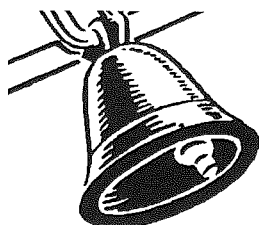

- **Erikoisosaaminen:**
Vaativat vaihde- ja venttiilikotelot.
- **Omat tuotteet:**
SORI-lastun- ja pakansuojat.
- AAA-luottokelpoisuus vuodesta 1996.
- Suomen Logistiikka-yhdistyksen valitsema vuoden alihankkija 1997.
- Savon Yrittäjien palkitsema maakunnan ykkösyrittäjä 1986.
- **Tänään:**
Vahva ja luotettava yhteistyökumppani, täyden palvelun konepaja.

**PAAKKILAN
KONEPAJA OY**

Puh. (017) 664 5511, fax (017) 664 5530
www.paakkilankonepaja.fi

**TURVALLISTA
JOULUA**

LÄHIVAKUUTUS

Poikkitie 2, TUUSNIEMI
Puh. 661 921

**KOILLIS-SAVON VIRAN- JA
TOIMENHALTIJAT RY**

**KIITTÄÄ LEHDEN LUKIJOITA
MENNEESTÄ YHTEISTOIMINTA-
VUODESTA JA TOIVOTTA
HYVÄÄ JOULUA JA
MENESTYSTÄ VUODELLE 2004**

Kunnan ammattilaiset – Kuntalaisen parhaaksi

**Tuusniemi – Kaavi - ksktt ky
p. 689 0457**

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

SIRKKELLISAHAUSTA

Tuusniemellä ja ympäristössä

TIMO KOISTINEN

RUOKONEN, 71200 TUUSNIEMI
PUH. (017) 661 897

KIRJANPITOPALVELUT

T:mi

Railin Toimistopiste

Puh. (017) 661 860

Leipomo

M. Leppänen Ky

Outokumpu puh. (013) 550 501

Kahvio-konditorio-leipämyymälät

Tuusniemi, Keskitie 22, puh. (017) 661 081

Polvijärvi, puh. (013) 569 158

hojo hojo...

Tuusniemi

Puh. (017) 661 555

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

**1+8 henkilön
TAKSI**

Koti (017) 630 113,

Auto 0500 673 132

Auvo Heiskanen

Levälahti, 71280 KOSULA

Suoritamme:

– vuokrahöyläystä ja -kuivausta

Myymme:

- saha- ja höylätavaroita
- esim. paneelit, listat ympärihöylätyt
- sekä takuukuivatut lattiapontit
- ympäripontattuna

Tarvittaessa myös kuljetuspalvelua.

**PUUTAVARALIIKE
TAUNORÄSÄNEN OY**

71200 Tuusniemi, puh. 661 118

ASIANAJOTOIMISTO JOKELA OY

Asianajaja, varatuomari Jussi Jokela, Sammonkatu 8, 70100 KUOPIO

Vastaanotto: ma klo 10–12 Tuusniemen OP, Juankosken konttori

ti klo 10–12 Tuusniemen OP, Tuusniemen konttori

Ajanvaraus puhelimitse. Puh. (017) 261 6170, faksi (017) 261 3780

Asiantuntevaa osaamista vuodesta 1989

**Traktoriurakointi
Eero Smolander
Jarkko Toivanen**

Susijärvi, 71240 Paakkila

Puh. 0400 678 112

(017) 637 142, 0400 193 564

*Kiitämme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

MARKET

PIHLAJA

Keskitie 24, Tuusniemi, puh. (017) 661 204

PALVELEMME: ma-pe klo 8–20, la 8–18, su 12–16

email: saara.timonen@k-market.com

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2004*

TUUS FOREST OY

KARI PUUSTINEN

puh. (017) 661 184, 040 501 0952

fax (017) 661 885

Puutavarakuljetuksia

**Kuljetusliike
T. Laitinen Ky**

Puh. 040 569 2616, (017) 721 731

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2004*

KESKISUOMEN PUUKYMPIT OY

Puh. (017) 264 5370

Fax. (017) 264 5379

Kuopio, puh. (017) 264 5300

Koillis-Savon Kehitys Oy on Juankosken ja Niilsän kaupunkien, Kaavin, Tuusniemen ja Rautavaaran kuntien sekä Finnvera OYJ:n omistama elinkeinojen kehittämissyhtiö.

Tarjoamme yrityksille/rittäjiksi aikoville

- avustamme löytämään toimitilat
- koulutuksen järjestäminen
- yritysytteudet
- rahoitusjärjestelyissä avustaminen
- hankkeistamme tuotekehityksen
- hanketoiminta
- liiketoiminnan kehittäminen

KOILLIS-SAVON KEHITYS OY

Juankoskentie 7 A, 73500 JUANKOSKI
Puh. (017) 613 590, fax (017) 613 595
E-mail: ksk@koillis-savo.net
Internet: www.koillis-savo.net/ksk

+++ Silentia Kaavinkoski +++ Hiljaisuuden kylä +++ Sil

Huljuilta

Kaikkivoipainen hiljaisuus-, puhdistautumis- ja latautumis-kokemus avoimen taivaan alla.

Alkaen

150,- eur

www.silentia.net

Travel Ohtaansalmi, p. 837 115

ISO kiitos kuluneesta vuodesta.
Rauhallista ja tunnelmallista joulun odotusta sekä menestyksellistä uutta vuotta 2004.

Rantamyly

- Tunnelmallinen mylykahvila
- Matkamuistomyymälä
- Tuusniemen info-piste
- Näyttelygalleria
- Kurssi- ja tapahtumakeskus

Rantamyly

Meijerintie 16, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 040 721 1097, (017) 661 366

TEBOIL

TUUSNIEMI

Kiitämme kuluneesta vuodesta

ja toivotamme

Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta Vuotta

Nykyaikaista huoltamopalvelua.

Tervetuloa

TB-HUOLTO MIETTINEN OY

Puh. 661 005 0400 573 815

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KERAMIKKAPAJA

Savetar

Meijerinranta, puh. 040 590 7917

www.savetar.fi

*Tuusniemen
parturi- ja kampaamopalvelut*

Parturi-Kampaamo Eeva

Keskitie 25

puh. 661 314

Parturi-Kampaamo Pirjo Miettinen

Keskitie 13

puh. 661 790

Kampaamo Pirkko Pääkkönen

Poikkitie

puh. 661 051

Toivotamme asiakkaillemme

Hyvää Joulua ja Onnea vuodelle 2004

Hyvää Joulua

FIN TAIMI OY

Tuusniemen taimitarha

Puh. 0201 106 660

Fax 0201 106 655

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**METSÄKONEURAKOINTI
VOUTILAINEN OY**

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**TUUSNIEMEN
LÄMPÖ JA VESI OY**

LVI -ASENNUS
Aimo Poutiainen

Peltotie 1, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 0400 372 254

**TUUS-
SÄHKÖ**

Sähköurakointia
Sähkötarvikemyynti

Tuusniemi, puh. (017) 661 077
040 528 0207

*Hyvää Joulua
ja*

Onnellista Uutta Vuotta

TUUSNIEMEN SORA OY

Keskitie 30
71200 TUUSNIEMI
P. (017) 661 114, 661 963
auto 0400 374 616

*Toivotamme
ilmoittajille ja lukijoille
Rauhaisaa Joulua
ja
Onnellista Uutta
Vuotta 2004!*

**PERINTEINEN HIERONTA
JA VOICE MASSAGE**

Mirja Poutiainen

- ☐ laillistettu hieroja
- ☐ Voice Massage -terapeutti

Lahjakortteja pukinkonttiin!

Kenttätie 6, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 040 502 8091, (017) 638 120

*Hyvää Joulua ja
menestyksellistä Uutta Vuotta*

T:mi KALEVI MIETTINEN

Mustolantie 3, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 661 167

Ohjelma- ja ruokapalvelut, majoitus

ERÄPAIMEN
Auvo Hirvonen

Puh. 0440 678 373
auvo.hirvonen@erapaimen.fi
www.erapaimen.fi

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

UPM UPM-Kymmene Metsä

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

**TUUSNIEMEN
METSÄNHOITOYHDISTYS**

*HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA*

**KAIVINKONEURAKOITSIJAA
ESKO HOLOPAINEN**

Puh. (017) 721 710 ja 0400 295 883

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KONEKORJAAMO
A. KARTTUNEN**

Luostaritie 2404

Puh. (017) 633 141, 0400 421 823

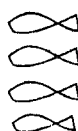
111METSÄLIITTO

Kiitos kuluneesta vuodesta sekä
Hyvää Joulua ja
Onnellista uutta vuotta 2004

- **MÖKKILOMAT**
- **OHJELMAPALVELUT**

**HOTTI
-TUVAT**

Marja & Lasse Koistinen
Kojanlahti
71280 KOSULA

☎ (017) 630 527
0400 825 514

*Elcostblano Ky
Heikki Korhonen*

Rinnetie 3, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 123, auto 0400 671 020,
fax (017) 661 474

- Sähkösuunnittelu
- Sähköurakointi

Hierontapiste M.T.

Harjutie 1, Tuusniemi

- Hieronta
- Urheiluhieronta
- Painovoimavenytys
- Fitware-kuntotestit
- aerobinen suoritus-
kyky
- Tuki- ja liikunta-
elimistön kunto-
mittaus lihasvoima-
testinä
- Kuntoilu- ja kuntosaliohjelmat

Martti Tirkkonen

koulutettu – rekisteröity hieroja, kuntosaliohjaaja
Puh. 040 577 1323, (017) 633 181, 040 582 1957

Vieraileva konsultti,
kuntohoitaja–urheiluhieroja, kuntotestaaja,
kansanterveystieteen kand.
Jukka Pitkänen

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta Tuusniemen Peltityö 71240 PAAKKILA puh. (017) 634 144, 0400 379 204	<i>Tuusniemen Kuntoutus Ky</i> • FYSIOTERAPIA- PALVELUT • HIERONNAT • LYMFATERAPIA • KUPPAUS • SOLARIUM TIEDUSTELUT JA AJANVARAUKSET (017) 661 756, 040 545 5788
<i>Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta</i> VALTO HOLOPAINEN OY <i>Matkailu- ja markkinointipalvelut, vesistöristeilyt</i> Koivulanrannantie 8 71200 TUUSNIEMI Puh. (017) 661 274, 0400 679 999 email valto.holopainen@kolumbus.fi	<i>Rauhallista Joulua Louhintaliike V. Savolainen Oy</i>
<i>Rauhallista Joulua</i> Lämmin kiitos asiakkaille ja yhteistyökumppaneille kuluneesta vuodesta Iines Tuvalta <i>Ritva Puurunen</i> 040 764 6849 (017) 637 121	LAATUA • KOKEMUSTA LUOTETTAVUUTTA • TURVALLISUUTTA SAVONLINJA-YHTIÖT LINJA-KARJALA OY Kuopio puh. 020 141 5710, Joensuu puh. 020 141 5570 WWW.SAVONLINJA.FI
 VESIJOHTOLIIKE PUTKIVELJET Holopainen Ky Meijeritie, 71200 TUUSNIEMI puh. 0400 573 586, (017) 661 959	PUHDASTA LAATUA. VESI- JA KEMIAALLINEN PESULA LAATUPYYKKÄRIT KY Vastaanottopiste: Savetar, Tuusniemi Puh. (017) 661 777 ma-pe 8-16, la 10-14 Pesula: Asevelitie 6, Outokumpu Puh. (013) 311 904, fax 311 906 ma-pe 8-16
Riitta Närvänen Diplomikosmetologi Keskitie 11, 71200 Tuusniemi Puh. (017) 661 058 Matkapuh. 050 552 7758 Kasvo-, käsi- ja jalkahoidot, meikkaus, kestopärit, korvienreijitys, hieronta ja hoitotuotteita.	<i>Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta</i> Karvosen puutarha
Rauhallista Joulua ja hyvää uutta vuotta! Semin Pojat Oy	<i>Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta</i> TUUSNIEMEN APTEEKKI Puhelin 661 228
<i>Hyvää Joulua!</i> <i>Onnellista Uutta Vuotta!</i> Loma Jussila Susijärvi, 71200 Tuusniemi, puh. (017) 637 146 Arja ja Pentti Kekäläinen	TUUSNIEMEN TILITOIMISTO VARPU KORHONEN Pankinkulma, Tuusniemi, puh. 661 157 Kirjanpidot ja tilinpäätökset, veroilmoitukset, verovalitukset ja asiakirjat.
<i>Hyvää Joulua</i> HIERONTAPALVELU Heikki Oksman 71200 TUUSNIEMI Puh. (017) 660 007, 050 571 1478	TUUSNIEMEN SAIRAANKULJETUS OY Hätäkeskus 112 Autoon 0400 277 300

Tuoreus. Laatu. Oikea hinta. Ja lisäksi BONUS

S MARKET

TUUSNIEMI Puhelin 197 150, 197 151

Paikkakunnan edullisin ostopaikka.

Avoimna ma-pe 8.00-21.00
la 8.00-18.00

AGRI MARKET

MEILTÄ SAAT
BONUSTA

TUUSNIEMI

puh. (017) 661 010, fax (017) 661 440

MEILTÄ SAAT BONUSTA

*On asioita, joita ei aina
edes tule huomanneeksi.*

*Kuten Terveys, Aika, Vapauskin.
Ja asioita, joita ei tarvitsekaan huomata*

Kuten Sähkö.

Oikein Rauhallista Joulua

ja Onnellista

Uutta Vuotta 2004

Pohjois-Karjalan Sähkö Oy
Tuusniemi

SHELL-HUOLTO-KAHVIO

Aukioloajat: Ma-Pe klo 6.30-21.00
La klo 7.00-20.00
Su klo 9.00-21.00

AUTOTARVIKKEET • HUOLLOT • KAHVIO • MATKAHUOLTO • ON LINE

TUUSNIEMEN ASEMAHUOLTO OY

Puh. 661 154

**K-KAUPPA
KOKKARINEN OY**

71280 KOSULA. Puh. (017) 633 116, 633 225

• On Line verkkauspiste
• Asiamiesposti • Lääkekaappi

KÄSIMETALLI OY

Juojärventie 18, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 720 262, fax 80179 720 260
tuotanto@kasimetalli.inet.fi
www.personal.inet.fi/business/bikeup

VIITAKKO

Lomakodintie 51, FIN-7110 TUUSJÄRVI
Puh. +358 17 724 503, fax +358 17 724 550
www.viitakko.fi □ info@viitakkofi

KUKKA-TUPA

TUUSNIEMI

Puh. (017) 661 610, 0400 879 611

